

## تحلیل محتوای کیفی بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در زمینه فتنه

علی عبدالخانی<sup>۱</sup>

### چکیده

زمینه و هدف: در این پژوهش با توجه به اهمیت شناسایی فتنه و راه‌های مقابله با آن، سعی شده است تا بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در زمینه فتنه مورد بررسی قرار گرفته و تحلیل شوند. روش تحقیق: این پژوهش بر مبنای رویکرد کیفی و با استفاده از روش تحلیل محتوا صورت گرفته و داده‌های مورد نیاز برای این پژوهش، با استفاده از جستجوی موضوعی لغت «فتنه» در بین بیانات رهبر معظم انقلاب، نمایه شده در پایگاه اینترنتی دفتر حفظ و نشر حضرت آیت‌الله خامنه‌ای شامل ۱۲۴ فیش به دست آمده است.

یافته‌ها و نتایج: داده‌های حاصل با استفاده از نرم‌افزار Maxqda10 و با روش کدگذاری تحلیل شدند و در نهایت نمودار حاصل با نرم‌افزار Mind Mapper 2008 ترسیم گردید. نتایج حاصل نشان داد که داده‌های حاصل از تجزیه و تحلیل بیانات مقام معظم رهبری را می‌توان در ۸ مقوله کلی به شرح ذیل طبقه‌بندی نمود: معناشناسی فتنه، هدف از ایجاد فتنه، راه‌ها و ابزارهای ایجاد فتنه، ریشه‌های فتنه، وظایف، تکالیف و روش‌های مقابله با فتنه، انقلاب و فتنه، فتنه ۸۸، مباحث اخلاقی و فتنه.

### واژه‌های کلیدی

فتنه، مقام معظم رهبری، ریشه‌ها، تکالیف، بصیرت، فتنه ۸۸.

۱. کارشناس ارشد تحقیقات آموزشی، دبیر آموزش و پرورش.

## ۱- مقدمه

فتنه‌ها که در قالب‌های مختلف اجتماعی و سیاسی به اجرا درمی‌آیند از صدر اسلام تاکنون برای به زانو درآوردن زمامداران جوامع اسلامی طراحی و اجرا شده‌اند (شاه علی، ۱۳۹۰).

بروز فتنه‌ها آرامش و آسایش روحی و روانی جامعه را بر هم می‌زند و قرار از کف مردم می‌رباید و سرمایه‌های سرشار انسانی، ملی، فرهنگی و اجتماعی را از بین می‌برد. رنج‌های ناشی از فتنه غیرقابل تحمل و هزینه‌های لازم برای تقابل با آن سرسام‌آور است. فتنه امور را بر مردم مشتبه می‌سازد، باطل را حق و حق را باطل جلوه می‌دهد، حق و باطل را درهم می‌آمیزد و بر پیکره دین، معرفت و ارزش‌های والای الهی می‌تازد (ذوفقاری و جاوری، ۱۳۹۱)؛ و چه زیبا پیامبر اکرم (ص) در مورد فتنه فرموده‌اند: پیش از رستاخیز، فتنه‌ها چون قطعات شب تاریک پدید می‌آیند (صالحی، ۱۳۸۱).

فتنه از موضوعات مهم اجتماعی و سیاسی است که از منظر اسلام، شایسته نقد و تحلیل فراگیر است. در میان امامان معصوم (ع)، حضرت علی (ع) به‌طور خاص در شرایط فتنه قرار داشته و از همین رو ایشان مشکلات و مصائب ناشی از فتنه را به‌طور مفصل تشریح کرده است و گنجینه‌ای ارزشمند از وصایا و فرمان‌ها را برای شیعیان به یادگار گذاشته‌اند. در عصر معاصر نیز امام خمینی (ره) - معمار کبیر انقلاب - و رهبر معظم انقلاب حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به فراخور اتفاقات خاصی که در دوران مختلف قبل و بعد از پیروزی انقلاب رخ داده، با تکیه بر متون گران‌بها و ارزشمندی مانند قرآن کریم و نهج‌البلاغه بیانات ارزشمندی در خصوص فتنه داشته‌اند. بیانات حکیمانه رهبر فرزانه انقلاب، در خصوص فتنه در برهه‌های مختلف بعد از پیروزی انقلاب - به‌ویژه فتنه ۸۸ - بسیار ارزشمند و راهگشاست. با توجه به آنچه طرح شد می‌توان از جنبه‌های مختلف به بررسی تحلیلی دیدگاه‌ها و رهنمودهای حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مورد فتنه پرداخت. از همین رو سؤال اصلی این مقاله آن است که: بیانات مقام معظم رهبری در مورد فتنه را می‌توان در چه قالب‌هایی محوربندی کرد؟

## ۲- مبانی نظری

موضوع فتنه از موضوعاتی است که پژوهش‌های فراوانی در مورد آن انجام گرفته که در آن به معنانشناسی، روش‌های ایجاد و مقابله با فتنه و همچنین آثار و پیامدهای آن پرداخته‌اند. در زیر با مرور این پژوهش‌ها، برخی از مهم‌ترین موارد مطرح‌شده را از نظر می‌گذرانیم:

فتنه از واژه‌های قرآنی و روایی است که در ادبیات اسلامی در بسیاری از عرصه‌ها همچون اعتقادی، اجتماعی و سیاسی به کار می‌رود. فتنه در اصل از «فَتَنَ» (بر وزن مَتَن) گرفته شده و به معنی قرار دادن طلا در آتش برای ظاهر شدن میزان خوبی آن از بدی است (راغب اصفهانی، ۱۴۱۲ق). در لغت به معنای امتحان کردن، آزمودن، گمراه کردن، ضلالت، اختلاف میان مردم، آشوب، محنت و عذاب آمده است (عمید، ۱۳۵۰).

واژه فتنه سی بار و مشتقات آن شانزده بار در قرآن کریم، ذکر شده است (ذوفقاری و جاوری، ۱۳۹۱). از فتنه در آیات قرآن به تمامی معانی یادشده است: آزمایش و امتحان، فریب دادن، بلا و عذاب، گمراهی، شرک و بت پرستی، سد راه ایمان آورندگان (شریفی ریگی، ۱۳۹۳؛ ذوفقاری و جاوری، ۱۳۹۱).

امام علی (ع) در خطبه ۹۳ نهج البلاغه که پس از جنگ نهروان ایراد فرموده‌اند، تعریف دقیقی از فتنه با توجه به وضعیت آن روز جامعه اسلامی ارائه می‌دهند که به شرح زیر است: «إِنَّ الْفِتْنَ إِذَا أَقْبَلَتْ سَبَّهَتْ، وَإِذَا أَدْبَرَتْ تَبَّهَتْ؛ يُنْكَرْنَ مُقْبِلَاتٍ، وَيُعْرَفْنَ مُدْبِرَاتٍ، يَحْمَنَ حَوْمَ الرِّيَّاحِ، يُصِيبُ بَلَدًا وَيُخْطِئُ بَلَدًا» «هنگامی که فتنه‌ها روی می‌آورد به شکل حق خودنمایی می‌کند و هنگامی که پشت می‌کند (مردم را از ماهیت خود) آگاه می‌سازد؛ در حال روی آوردن ناشناخته است و به هنگام پشت کردن شناخته می‌شود؛ مانند گردبادها به بعضی از شهرها اصابت می‌کند و از بعضی می‌گذرد» (دشتی، ۱۳۸۰).

فتنه‌گران برای ایجاد فتنه از روش‌های مختلفی استفاده می‌کنند. خداوند در قرآن کریم از طرح‌ها و راه‌های متعدد برای ایجاد فتنه در جامعه پرده برمی‌دارد؛ که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از: تفرقه‌افکنی و اختلاف، شبهه‌افکنی و فریب و نیرنگ (ذوفقاری و جاوری، ۱۳۹۱). امام

علی(ع) نیز در بیانات مختلف خود به برخی از ریشه‌های فتنه اشاره داشته‌اند، برخی از مهم‌ترین آن عوامل عبارت‌اند از: پیروی از هوای نفس، بدعت‌گذاری، کوتاهی در انجام وصیت، غلو در اعتقادات، اختلاف‌افکنی، حب ریاست، وسوسه‌های شیطانی، جریان نفاق (حسینی سرشت، ۱۳۸۹). «شریفی ریگی» (۱۳۹۳) نیز در میان علل ایجاد فتنه‌ها، علاوه بر موارد فوق، به مشتبه شدن حق و باطل، اموال و فرزندان و مقام و مصیبت‌ها و مشکلات به‌عنوان علل ایجاد فتنه اشاره می‌کنند.

در برخی روایات، ائمه اطهار(علیهم‌السلام) شاهره‌های اصلی دفع هرگونه فتنه اعتقادی، اخلاقی، فقهی، سیاسی، اجتماعی و... را بیان نموده‌اند (حسینی سرشت، ۱۳۸۹). پیامبر اکرم(ص) شیوه‌هایی را به کار گرفته که مشخص‌کننده آئین نبوی در برخورد با چنین پدیده‌هایی است که از جمله این عوامل می‌توان به: ایمان، تساهل و تسامح و عطف و عشق، ایجاد وحدت، خوش رفتاری (السحمرانی، ۱۳۸۶) اشاره نمود. از راه‌های مقابله حضرت علی(ع) در برخورد با فتنه‌های دوران زمان خودش نیز می‌توان به: اجرای عدالت، قاطعیت و سازش‌ناپذیری در برابر متجاوزان و اجرای احکام الهی اشاره نمود (شادمان فخرآبادی، ۱۳۹۳).

با مرور پژوهش‌های انجام گرفته می‌توان به این حقیقت پی برد که پژوهشگران بیشتر با تکیه بر متون گران‌بهای همچون قرآن کریم، نهج‌البلاغه و سیره پیامبر و امامان معصوم(علیهم‌السلام) به ترسیم موضوعات مربوط به فتنه پرداخته‌اند. در عصر حاضر با ظهور پدیده‌های فتنه‌انگیزی همچون حوادث فتنه ۸۸ نیاز به روشنگری جامعه اسلامی توسط رهبر جامعه اسلامی بیش از پیش احساس می‌شود، لذا در این پژوهش به تحلیل بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در مورد فتنه پرداخته می‌شود.

### ۳- روش‌شناسی و روش جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش

این پژوهش بر مبنای رویکرد کیفی<sup>۱</sup> و با استفاده از روش تحقیق تحلیل محتوا<sup>۲</sup> صورت گرفته است. به‌طور کلی تحقیق کیفی با داده‌هایی سروکار دارد که واقعیت‌های مورد مطالعه را به‌صورت

1. Qualitative paradigm.
2. Content analysis.

کلامی، تصویری یا امثال آن نمایان کرده و مورد تحلیل قرار می‌دهد. این نوع تحقیق بر معنایی که افراد مرتبط (شرکت‌کنندگان در فرایند اجرای تحقیق) از پدیده مورد مطالعه در ذهن دارند، تأکید دارد (بازرگان، ۱۳۸۹). اغلب اوقات محقق روش کیفی، با تمایل به روش «امیک»<sup>۱</sup> (نگاه از درون) به کشف و درک نگرش‌های افراد مورد مطالعه‌اش می‌پردازد، صرف‌نظر از اینکه آن‌ها درست یا غلط باشند (محمدی، ۱۳۸۷).

در دیدگاه کیفی، تحلیل محتوا یک ابزار تحقیق است که به منظور تعیین وجود کلمات و مفاهیم معین در متن و یا یک سری از متون مورد استفاده قرار می‌گیرد و محقق، وقوع و تکرار و ارتباطات آن‌ها را مورد تحلیل قرار می‌دهد و سپس پیام‌های درون متون، نویسندگان، شنوندگان و حتی فرهنگ و زمان و عهدی را که آن کلمات و مفاهیم و قسمتی از آن بوده را استنتاج می‌کند. در تحلیل محتوای کیفی، هدف طبقه‌بندی اطلاعات به دست آمده از نسخ مصاحبه‌ها، پروتکل‌های مشاهدات و داده‌های یافته‌شده از نوارهای ویدئو و ... است (ادیب حاج‌باقری و دیگران، ۱۳۸۹). به جز نگاه روش‌شناسانه به تحلیل محتوا و قرار دادن آن در زمره روش‌های کمی یا کیفی، دیدگاه دیگری نیز وجود دارد که تحلیل محتوا را فرایند درک، تفسیر و مفهوم‌سازی معانی درونی داده‌های کیفی می‌داند و به عبارت دیگر آن را بیشتر روش تجزیه و تحلیل داده‌ها می‌داند تا یک روش خاص (ضیغمی و دیگران، ۱۳۸۷). در این پژوهش به تحلیل محتوا از دید روش تجزیه و تحلیل داده‌ها نگریده‌است.

داده‌های مورد نیاز برای این پژوهش، با استفاده از جستجوی موضوعی لغت «فتنه» در بین بیانات رهبر معظم انقلاب، نمایه شده در پایگاه اینترنتی دفتر حفظ و نشر حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای<sup>۲</sup> به دست آمد. نتایج جستجوی بیانات معظم له که به صورت فیش تنظیم شده‌اند، حول موضوعات و جنبه‌های مختلف فتنه در جدول (۱) بیان شده است:

1. Emic.
2. www.Khamenei.ir.

جدول (۱) چگونگی توزیع فیش بیانات مقام معظم رهبری در مورد فتنه

واژگان کلیدی	جستار	جمله‌های برگزیده	روایت تاریخی	قرآن	حدیث	نهج البلاغه	جمع کل
فتنه‌انگیزی، فتنه‌سازی، اختلاف‌افکنی	-	۱۴	۲	۴	۳	۶	۲۹
فتنه سال ۸۸، فتنه، جنگ نرم	۵۴	۶	۹	۲	-	۱	۷۲
فتنه حزب خلق مسلمان	-	-	۲	-	-	-	۲
فتنه‌سازی	۲۰	۱	-	-	-	-	۲۱
جمع	۷۴	۲۱	۱۳	۶	۳	۷	۱۲۴

در مطالعات کیفی بهتر است، تجزیه و تحلیل داده‌ها به‌عنوان یک فعالیت مداوم صورت گیرد. این فعالیت مداوم به محقق اجازه می‌دهد طرح پژوهشی خود را در جهت تلاش برای جمع‌آوری داده‌های بعدی در طول زمان به پیش ببرد. در واقع رویکرد به‌کاررفته در مطالعات کیفی روش استقرایی (از جزء به کل رسیدن) است (Maykut and Morehouse, 2005). به نظر اکثر صاحب‌نظران تحلیل داده‌های کیفی طی سه مرحله توصیف<sup>۱</sup>، تحلیل<sup>۲</sup> و تفسیر<sup>۳</sup> انجام می‌گیرد اما چگونگی انجام فرایند فوق در بین روش‌های مختلف رویکرد کیفی، متفاوت است. برای بررسی و تجزیه و تحلیل داده‌ها در این پژوهش اقدامات زیر صورت گرفت:

- جستجوی موضوعی لغت فتنه

- ورود فیش‌ها در نرم‌افزار Maxqda<sup>۴</sup>

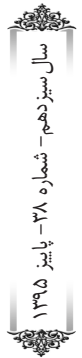
- کدگذاری: کدگذاری روشی است که توسط گلیزر و استرواس به‌منظور تحلیل داده‌ها ابداع شده است. کدگذاری، خواندن دقیق و خط به خط داده‌ها و شکستن آن به کوچک‌ترین جزء ممکن است و بنا به تعبیر (استرواس و کورین، ۱۳۹۰) حاصل تجزیه و تحلیل میکروسکوپی

1. Description.

2. Analyze.

3. Interpretation.

۴. یک بسته نرم‌افزاری تخصصی است که تسهیلات لازم برای مدیریت پیشرفته داده‌ها را دارد. از این نرم‌افزار می‌توان برای تحلیل داده‌های مصاحبه، گروه‌های متمرکز، تحلیل اسناد و مدارک، تحلیل گفت‌وگو، تحلیل گفتمان، تحلیل روایت، داده‌های بصری مثل عکس، فیلم سینمایی و تصاویر ویدئویی استفاده کرد (لوینز و سیلور، ۱۳۸۹).



داده است. در این پژوهش داده‌ها خط به خط خوانده شده و سپس مفاهیم و جملات اصلی استخراج و مقولات و طبقات تشکیل را داده و در نهایت در قالب یک نمودار با کمک نرم‌افزار MindMapper 2008 ترسیم و دسته‌بندی شدند.

#### ۴- یافته‌های پژوهش

داده‌های حاصل از تجزیه و تحلیل بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) نشان می‌دهد که بیانات معظم له را می‌توان در ۸ مقوله کلی و تعدادی زیر مقوله به شرح ذیل طبقه‌بندی نمود:

##### ۴-۱- معناشناسی فتنه

در بیانات مقام معظم رهبری فتنه این‌گونه تعریف شده است: «فتنه معنایش این است که یک عده‌ای بیایند با ظاهر دوست و باطن دشمن وارد میدان شوند، فضا را غبارآلود کنند؛ در این فضای غبارآلود، دشمن صریح بتواند چهره خود را پنهان کند، وارد میدان شود و ضربه بزند» (بیانات در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۷/۱۰/۲۹).

همچنین ایشان درجایی دیگر فتنه را به‌عنوان فضای غبارآلود تعریف می‌کنند: «در محیط فتنه - محیط فتنه به معنای محیط غبارآلود است - و وقتی فتنه در جامعه‌ای به وجود آمد، فضای ذهنی مردم مثل محیط غبارآلود و مه‌آلود است که گاهی انسان نمی‌تواند دو متری خودش را هم ببیند. یک چنین وضعی به وجود می‌آید» (خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۸۷/۶/۲۹).

«فتنه، یعنی حادثه غبارآلودی که انسان نتواند بفهمد چه کسی دوست و چه کسی دشمن است و چه کسی باغرض وارد میدان شده و از کجا تحریک می‌شود» (بیانات در خطبه‌های نماز جمعه، ۱۳۷۸/۵/۸).

«خاصیت دوران فتنه - همان‌طور که بارها عرض کرده‌ایم - غبارآلودگی است، مه‌آلودگی است» (بیانات در دیدار مردم بوشهر در روز میلاد امام علی (ع)، ۱۳۸۹/۴/۵).

ایشان درجایی دیگر از بیانات خود و به نقل از امام علی (ع) می‌فرمایند: «اینی که امیرالمؤمنین فرمود: «إِنَّمَا بَدَأَ وَفُوعَ الْفِتَنِ أَهْوَاءُ تَتَّبِعُ وَ أَحْكَامٌ تُبْتَدَعُ» تا آنجائی که می‌فرماید: «فَلَوْ أَنَّ الْبَاطِلَ خَلَصَ مِنْ مَزَاجِ الْحَقِّ لَمْ يَخَفْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ» [نهج البلاغه: ۸۸]؛ اگر باطل، عربان و خالص بیاید، کسانی که دنبال شناختن حق هستند، امر برایشان مشتبه نمی‌شود؛ می‌فهمند این باطل است. «وَلَوْ أَنَّ الْحَقَّ خَلَصَ مِنْ لُبْسِ الْبَاطِلِ انْقَطَعَتْ عَنْهُ أَلْسُنُ الْمُعَانِدِينَ»؛ حق هم اگر چنانچه بدون پیرایه بیاید توی میدان، معاند دیگر

نمی‌تواند حق را متهم کند به حق نبودن. بعد می‌فرماید: «وَلَوْ أَنَّ الْحَقَّ خَلَصَ مِنْ لُبْسِ الْبَاطِلِ انْقَطَعَتْ عَنْهُ أَلْسُنُ الْمُعَانِدِينَ وَ لَكِنْ يُؤْخَذُ مِنْ هَذَا ضِعْفٌ وَ مِنْ هَذَا ضِعْفٌ فَيَمْرَجَانِ فَهَذَا لِكَ يَسْتَوِي الشَّيْطَانُ عَلَى أَوْلِيَائِهِ» [نهج البلاغه: ۸۸]؛ فتنه‌گر یک تکه حق، یک تکه باطل را می‌گیرد، این‌ها را با هم مخلوط می‌کند، در کنار هم می‌گذارد؛ «فَحَيْثُ يُشْتَبَهُ الْحَقُّ عَلَى أَوْلِيَائِهِ»؛ آن وقت کسانی که دنبال حق‌اند، آن‌ها هم برایشان امر مشتبه می‌شود" (بیانات در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۷/۱۰/۲۹).

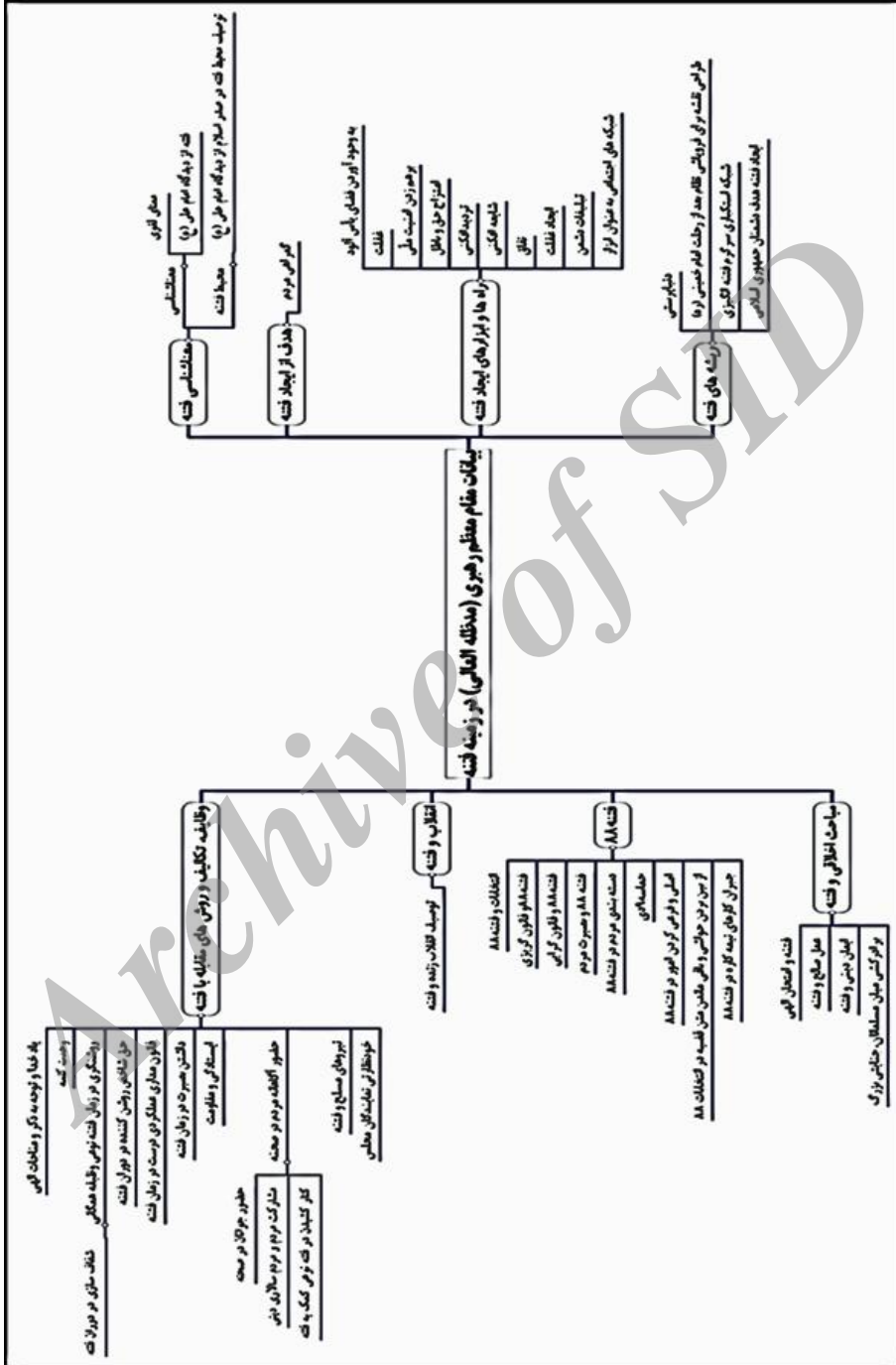
#### ۴-۲- وضعیت محیط فتنه

مقام معظم رهبری در بخش دیگری از بیانات خود وضعیت محیط فتنه را این‌گونه معرفی می‌نماید: «در شرایط فتنه، کار دشوارتر است؛ تشخیص دشوارتر است. البته خدای متعال حجت را همیشه تمام می‌کند؛ هیچ‌وقت نمی‌گذارد مردم از خدای متعال طلبکار باشند و بگویند تو حجت را برای ما تمام نکردی، راهنما نفرستادی، ما از این جهت گمراه شدیم. در قرآن مکرر این معنا ذکر شده است. دست اشاره الهی همه‌جا قابل دیدن است؛ منتها چشم باز می‌خواهد. اگر چشم را باز نکردیم، هلال شب اول ماه را هم نخواهیم دید؛ اما هلال هست. باید چشم باز کنیم، باید نگاه کنیم، دقت کنیم، از همه امکاناتمان استفاده کنیم تا این حقیقت را که خدا در مقابل ما قرار داده است، ببینیم» (بیانات در دیدار مردم قم در سالگرد قیام ۱۹ دی، ۱۳۸۷/۱۰/۱۹).

«دوپهلوی حرف زدن، کمک کردن به غبارآلودگی فضاست» (بیانات در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۷/۱۰/۲۹).

مقام معظم رهبری با تکیه بر سخنان ناب و گران‌بهای امام علی (ع)، محیط فتنه در صدر اسلام را این‌گونه توصیف می‌کنند: "امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) زندگی مردم در محیط ظهور اسلام را، محیط فتنه توصیف کرده است: «فِي فِتْنٍ دَأَسْتَهُمْ بِأَخْفَافِهَا وَ وَطَنَتَهُمْ بِأَبْطَلِهَا» [نهج البلاغه: ۴۷]؛ فتنه یعنی آن فضای غبارآلودی که چشم‌های انسان قادر به دیدن در آن فضای غبارآلود نیست؛ راه را نمی‌بیند، صلاح را تشخیص نمی‌دهد؛ این وضعیت مردمی بود که در آن منطقه پر محنت و پرملال زندگی می‌کردند. در کشورهای بزرگ، در تمدن‌های موجود آن زمان هم که حکومت‌هایی داشتند، ملت‌هایی داشتند، همین وضع به شکل دیگری حاکم بود" (بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان اجلاس وحدت اسلامی، ۱۳۹۲/۱۰/۲۹).





شکل (۱) نمودار محوربندی بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در مورد فتنه



جدول (۲) فراوانی کدهای استخراجی از بیانات مقام معظم رهبری در مورد فتنه

فراوانی	زیر کد	کد	عنوان کلی
۱۰	معنای لغوی	معناشناسی فتنه	معناشناسی فتنه
۱	فتنه از دید امام علی(ع)		
۴	توصیف محیط فتنه در صدر اسلام		
۱	-	گمراهی مردم	هدف از ایجاد فتنه
۲	-	به وجود آوردن فضای یأس آلود	راهها و ابزارهای ایجاد فتنه
۵	-	غفلت	
۱	-	برهم زدن امنیت ملی	
۸	-	امتناع باطل و حق	
۱	-	تردیدافکنی	
۲	-	شایعه‌افکنی	
۱	-	نفاق	
۲	-	ایجاد اختلاف	
۲	-	تبلیغات دشمن	
۱	-	شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان ابزار	
۳	-	دنیاپرستی	
-	-	طراحی نقشه برای فروپاشی	
۷	-	نظام بعد از رحلت امام خمینی(ره)	
۱۷	-	شبکه استکباری سرگرم فتنه‌انگیزی	
۱۵	-	ایجاد فتنه، هدف دشمنان جمهوری اسلامی	
۴	-	یاد خدا و توجه به ذکر و مناجات الهی	وظایف و تکالیف و روش‌های مقابله با فتنه
۴	-	وحدت کلمه	
۹	شفاف‌سازی در دوران فتنه	روشنگری در زمان فتنه نوعی وظیفه همگانی	
۷	-	حق شاخص روشن‌کننده در	

سال سیزدهم - شماره ۳۸ - پاییز ۱۳۹۵

فرآوانی	زیر کد	کد	عنوان کلی
		دوران فتنه	وظایف و تکالیف و روش‌های مقابله با فتنه
۱	-	قانون‌مداری عملکردی درست در زمان فتنه	
۱۱	-	داشتن بصیرت در زمان فتنه	
۲	-	ایستادگی و مقاومت	
۳۲	حضور جوانان در صحنه	حضور آگاهانه مردم در صحنه	
	مشارکت مردم و مردم‌سالاری دینی		
	کنار کشیدن در فتنه نوعی کمک به فتنه		
۱	-	نیروهای مسلح و فتنه	
۲	-	خودنظارتی نمایندگان مجلس	
۴	-	توصیف انقلاب زنده و فتنه	
۴	-	انتخابات و فتنه ۸۸	فتنه ۸۸
۱۶	-	فتنه ۸۸ و قانون‌گرایی	
۱۷	-	فتنه ۸۸ و قانون‌گرایی	
۳	-	فتنه ۸۸ و بصیرت مردم	
۱	-	دسته‌بندی مردم در فتنه ۸۸	
۱۲	-	حماسه ۹ دی	
۸	-	اصلی و فرعی کردن امور در فتنه ۸۸	
۱	-	از بین رفتن حواشی و باقی ماندن متن قضیه در انتخابات ۸۸	
۲	-	جبران کارهای نیمه‌کاره در فتنه ۸۸	
۱	-	فتنه و امتحان الهی	
۱	-	عمل صالح و فتنه	
۲	-	ایمان دینی و فتنه	
۱	-	برادرکشی میان مسلمانان، جنایتی بزرگ	

### ۳-۳- هدف از ایجاد فتنه

به نظر مقام معظم رهبری، گمراه کردن مردم، هدف از ایجاد فتنه است: «هدف از ایجاد فتنه، گمراه کردن مردم است» (بیانات در دیدار جمعی از مردم استان گیلان، ۱۳۸۹/۱۰/۸).

### ۴-۴- راه‌ها و ابزارهای ایجاد فتنه

#### ۱-۴-۴- به وجود آوردن فضای یأس آلود

به وجود آوردن فضای یأس آلود یکی از نکاتی است که رهبر معظم انقلاب به عنوان روشی برای ایجاد فتنه مورد توجه قرار داده‌اند: «مردم را نسبت به یکدیگر، نسبت به مسئولین و نسبت به خدمتگزاران بدبین کردن، فضای یأس آلود به وجود آوردن، یکی از این راه‌هاست» (بیانات در دیدار مردم اصفهان در روز عید قربان، ۱۳۸۹/۸/۲۶) و درجایی دیگر نیز اظهار نموده‌اند: «یا در زمینه سیاست خارجی، سیاست بین‌المللی، در بعضی از همین مطبوعات خودمان هم شما دیدید؛ در اظهارات سال گذشته بعضی از اصحاب فتنه هم مشاهده کردید؛ هی تکرار می‌کردند که آقا ما در دنیا دلیل شدیم، جمهوری اسلامی در دنیا بی‌آبرو شده، بی‌ارزش شده، چه شده، چه شده...» (بیانات در دیدار بسیجیان استان قم، ۱۳۸۹/۸/۲).

#### ۲-۴-۴- غفلت

ایشان غفلت را یکی از اموری می‌دانند که باعث سرگردانی در فتنه می‌گردد: «بعضی در این فتنه و در این جنجال وارد شدند، نفهمیدند اسم این براندازی است؛ نفهمیدند این همان فتنه است که امیرالمؤمنین فرمود: «فِي فِتْنٍ دَاسْتُهُمْ بِأَخْفَافِهَا وَ وَطِنَتُهُمْ بِأَطْلَافِهَا وَ قَامَتْ عَلَى سَنَابِكِهَا» [نهج البلاغه: ۴۷]؛ فتنه، خُرد و نابود می‌کند کسانی را که زیر دست و پای فتنه قرار بگیرند. آن‌ها نفهمیدند این فتنه است؛ یک حرفی را یکی گفت، این‌ها هم تکرار کردند» (بیانات در دیدار دانشجویان و جوانان استان قم، ۱۳۸۹/۸/۴).

ایشان در مورد اهانت آمریکایی‌ها به قرآن کریم می‌فرمایند: «این حوادث گوناگون، هجمه‌های مختلف، همین حادثه‌ننگین اهانت به قرآن شریف و عزیز در کشور آمریکا، حوادث بیدارکننده است؛ این‌ها آن زنگ‌هایی است که می‌خورد تا انسان، در خواب غفلت فرو نرود، خواب انسان

سنگین نشود، از پیرامون خود غافل نشود؛ این نعمت بزرگی است» (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۹/۶/۲۵). "به نظر من، باید با این چشم به این حوادث تلخ [حادثه ننگین اهانت به قرآن کریم در کشور آمریکا] نگاه کرد؛ نه این که اهانت به قرآن کار کوچکی است؛ خیلی بزرگ است، خیلی زشت است، خیلی ننگین است؛ اما برای ما باید زنگ بیدارباش باشد، باید حواسمان را جمع کنیم، بفهمیم که: «مَنْ نَامَ لَمْ يُنْمَ عَنْهُ» [نهج البلاغه: ۴۵۲]؛ اگر ما اینجا خواب برویم، جبهه دشمن، پشت سنگر خودش معلوم نیست خواب رفته باشد؛ او بیدار است، علیه ما توطئه خواهد کرد" (همان).

ایشان در مورد نقش غفلت در فتنه ۸۸ نیز معتقد است: «نبایستی انسان بازیچه دشمن شود؛ باید فوراً قضیه را بفهمد. اگر اول غفلتی کرده است، وسط کار وقتی فهمید، بلافاصله بایستی راه را عوض کند» (بیانات در دیدار مردم قم در سالروز قیام ۱۹ دی، ۱۳۸۹/۱۰/۱۹). «به نظر من، فتنه ۸۸ هم همین بود؛ برای ما یک زنگ بود، یک زنگ بیدارباش بود. بعد از آنی که در یک انتخاباتی، چهل میلیون شرکت می‌کنند و همه ما تا آخر شب، خوشحال، خرسند که مردم پای صندوق‌های رأی جمع شدند و تا آخر شب رأی دادند - و البته هنوز عدد گفته نشده بود، همه هم لذت می‌بردند - ناگهان از یک گوشه‌ای، فتنه‌ای شروع می‌شود؛ ما را بیدار می‌کند؛ می‌گوید: به خواب نروید، غفلت نکنید، خطرهایی در مقابل شما وجود دارد و آن خطرها این‌هاست» (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۹/۶/۲۵).

## ۴-۳- برهم زدن امنیت ملی

برهم زدن امنیت ملی، از روش‌هایی است که دشمنان برای رسیدن به اهداف خود از آن استفاده می‌کنند: «لکن هدفشان همان هدف سیاسی است؛ می‌خواهند این امنیتی که امروز در کشور ما هست را - که در منطقه غرب آسیا که ما در آن قرار داریم، بی‌نظیر است؛ بحمدالله امروز نه در شرق ما، نه در غرب ما، نه در شمال ما، نه در جنوب ما، در هیچ کشوری امنیتی مانند امنیتی که امروز بر کشور ما و ملت ما حاکم است، وجود ندارد - به دست مردم از بین ببرند و مردم را وادار کنند به برهم زدن امنیت؛ و حرکات اعتراضی را در کشور شروع کنند؛ دارند تحریک می‌کنند،

دارند کار می‌کنند، دارند برنامه‌ریزی می‌کنند. این کاری است که با جدیت و با شدت به دنبال آن هستند؛ خوب این یک شرایط مهم است، این یک چالش بزرگ است» (بیانات در حرم مطهر رضوی، ۱۳۹۴/۱/۱).

#### ۴-۴-۴- امتزاج باطل و حق

بدون شک مشتبه کردن حق و باطل یکی از روش‌هایی است که فتنه‌گران برای ایجاد فتنه به کار می‌گیرند: «غالباً باطل بالباس حق یا با بخشی از حق وارد میدان می‌شود... بخشی از حق را با بخشی از باطل مخلوط می‌کنند، نمی‌گذارند صرف باطل و صریح باطل باشد؛ لذا مخاطبان دچار اشتباه می‌شوند؛ این را باید خیلی مراقبت کرد» (بیانات در دیدار دانشجویان و جوانان استان قم، ۱۳۸۹/۸/۴). «وَ لَكِنْ يُؤْخَذُ مِنْ هَذَا ضِعْفٌ وَ مِنْ هَذَا ضِعْفٌ فَيَمْزَجَانِ فَهَذَاكَ يَسْتَوِي الشَّيْطَانُ عَلَى أُولِيَانِهِ» [نهج البلاغه: ۸۸]؛ یعنی دست‌های کج‌اندیش و ترفندکار، قسمتی از حق را با باطل مخلوط می‌کنند و لعابی از حق روی باطل می‌دهند تا باطل قابل عرضه شود و برای مردم ساده‌لوح، قابل قبول باشد» (بیانات در دیدار جمعی از مسئولان نهادها و سازمان‌های خدماتی و حمایت‌کننده از مستضعفان و محرومان، ۱۳۶۸/۷/۱۲). «فتنه یعنی کسانی شعارهای حق را با محتوای صد درصد باطل مطرح کنند، بیاورند برای فریب‌دادن مردم؛ اما ناکام شدند» (بیانات در دیدار جمعی از مردم استان گیلان، ۱۳۸۹/۱۰/۸). «فَلَوْ أَنَّ الْبَاطِلَ خَلَصَ مِنْ مِزَاجِ الْحَقِّ لَمْ يَخَفَ عَلَى الْمُرْتَادِينَ وَ لَوْ أَنَّ الْحَقَّ خَلَصَ مِنْ لَبْسِ الْبَاطِلِ انْقَطَعَتْ عَنْهُ أَلْسُنُ الْمُعَانِدِينَ» [نهج البلاغه: ۸۸]؛ اگر باطل و حق، صریح و بی‌شائبه وسط میدان بیایند، اختلافی باقی نمی‌ماند؛ همه حق را دوست دارند، همه از باطل بدشان می‌آید» (بیانات در دیدار دانشجویان و جوانان استان قم، ۱۳۸۹/۸/۴).

#### ۴-۴-۵- تردیدافکنی

از ابزارهای دیگر که رهبر انقلاب به‌عنوان ابزار فتنه از آن نام می‌برد، تردیدافکنی است: «دیدید شما در اوایل همین حوادث بعد از انتخابات - این فتنه بعد از انتخابات - اولین کاری که شد، تردیدافکنی در کار مسئولین رسمی کشور بود؛ در کار شورای نگهبان، در کار وزارت کشور؛ این تردیدآفرینی‌ها خیلی مضر است» (بیانات در دیدار جمعی از بسیجیان کشور، ۱۳۸۷/۹/۴).

۴-۴-۶- شایعه افکنی

مقام معظم رهبری، شایعه افکنی را نیز ابزاری برای ایجاد فتنه می‌دانند: «بعضی افراد همه همتشان این است که با شایعه‌پردازی، با جعل خبر و با پرداخت‌های تقلب‌آمیز خبر - ممکن است یک خبر اصلش هم راست باشد، اما به‌نوعی آن را پردازش کنند تا مطلب دروغ و خلاف واقعی را در ذهن مخاطب القا کند - دل‌های مردم، جوانان و خوانندگان و شنوندگان خودشان را نسبت به مسئولان نظام بدبین و آن‌ها را دچار تردید کنند» (بیانات در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حضرت رضا(ع)، ۱۳۷۹/۱/۶). ایشان در جای دیگر اشاره می‌کنند: «از حدود یک سال، یک سال و نیم قبل، بیش از گذشته، شروع به یک شایعه‌پراکنی بسیار پر حجمی علیه نظام اسلامی کردند. البته در طول این بیست سال گذشته، همیشه شایعه‌پراکنی بوده است؛ اما آنچه در این مدت بود، خیلی پر حجم‌تر بود» (بیانات در خطبه‌های نماز جمعه، ۱۳۷۸/۵/۸).

۴-۴-۷- نفاق

نفاق نیز از ابزارهای دیگری است که رهبر معظم انقلاب به آن اشاره کرده است: «اسلام آمریکایی، پوشاندن لباس اسلام بر اجانب و دشمنی با امت اسلامی است. اسلامی که آتش تفرقه میان مسلمین را دامن بزند، به‌جای اعتماد به وعده الهی، به دشمنان خدا اعتماد کند، به‌جای مبارزه با صهیونیسم و استکبار با برادر مسلمان بجنگد، با آمریکای مستکبر علیه ملت خود یا ملت‌های دیگر متحد شود، اسلام نیست؛ نفاق خطرناک و مهلکی است که هر مسلمان صادقی باید با آن مبارزه کند» (پیام به حجاج بیت‌الله‌الحرام، ۱۳۹۳/۷/۸).

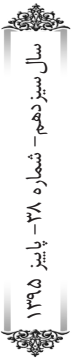
۴-۴-۸- ایجاد اختلاف

رهبر معظم انقلاب «ایجاد اختلاف و تفرقه‌افکنی» را به‌عنوان یکی از ابزارهای فتنه‌انگیزی یاد کرده‌اند: «یک نکته دیگر - که آن‌هم خیلی واضح است - ایجاد اختلاف بین دستگاه‌های مدیریت کننده کشور است؛ این هم یکی از کارهای اساسی آن‌هاست. این مسئله را پنهان هم نمی‌کنند؛ نه این‌که نمی‌خواهند پنهان کنند؛ پنهان کردن نیست. نوع کار دشمنان در این قضایای مهم و کلان و بین‌المللی اقتضا می‌کند که یک کارهایی را بکنند، یک چیزهایی را بگویند، اظهاراتی را

داشته باشند؛ لذا این تدابیر و سیاست‌های دشمنان در پرده نمی‌ماند. می‌خواهند اختلاف ایجاد کنند. این اختلاف را به هر شکلی بتوانند، تزریق می‌کنند؛ ما بایستی بیدار باشیم. اختلاف سلیقه، اختلاف نظر، اختلاف عقیده در مسائل سیاسی، نباید به چالش میان جناح‌های کشور، میان عناصر کشور منتهی شود» (بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۰/۳/۸). «ایجاد دعوا، گریبان یکدیگر را گرفتن، ایجاد اختلاف عمیق، یکی از کارهای بسیار بد، بسیار بزرگ و نکوهیده است؛ این همان چیزی است که دشمن می‌خواهد» (همان). ایشان در دوران انتخابات یکی از ابزارها را اختلاف افکنی می‌دانند: «سعی‌شان این است که وحدت کلمه ملت را به هم بزنند. به گمان من مهم‌ترین هدف از حوادث دوران فتنه بعد از انتخابات - این چند ماه - این بود که بین آحاد ملت شکاف بیندازند؛ سعی‌شان این بود. می‌خواستند بین آحاد مردم شکاف بیندازند و نتوانستند» (بیانات در دیدار فرمانده و کارکنان نیروی هوایی ارتش، ۱۳۸۷/۱۱/۱۹).

#### ۴-۹-۴- تبلیغات دشمن

مقام معظم رهبری تبلیغات دشمن برای ایجاد فتنه را این‌گونه توصیف می‌کنند: «امروز اگر به تبلیغات دشمن نگاه کنید، می‌بینید اگر در مسائل اقتصادی اظهار نظر می‌کنند، همه حرفشان این است که بن‌بست است، گره ناگشودنی است، اشکالات فراوان است، فردا چنین خواهد شد. یک عده‌ای هم این مسائل را باور می‌کنند و همان‌ها را در داخل تکرار می‌کنند. قبل از شروع انتخابات و آن قضایای فتنه، بعضی از کسانی که بعداً امتحان خودشان را در فتنه دادند، به ما مراجعه می‌کردند که آقا سال آینده، سال سختی است - یعنی همان سال ۸۸ - از لحاظ اقتصادی چنین است، چنان است؛ فضا را تنگ، تاریک، مشکل، غیرقابل عبور جلوه می‌دادند؛ مسئولین را یک‌جور می‌خواستند دل‌سرد کنند، مردم را یک‌جور» (بیانات در دیدار بسیجیان استان قم، ۱۳۸۹/۸/۲)؛ و در جای دیگر می‌فرمایند: «سرمایه‌دارها، کمپانی‌دارها، متنفذین مالی، باندهای عظیم مالی، این‌ها هستند که دارند کارها را روبه‌راه می‌کنند؛ با تبلیغات گمراه‌کننده و با روش‌های گوناگون، آرای مردم را به این سمت و آن سمت می‌کشاند» (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۸/۱۲/۶).





#### ۴-۱۰- شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان ابزاری برای ایجاد فتنه

رهبر معظم انقلاب به نقش شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان ابزاری برای ایجاد فتنه اشاره کرده‌اند: «پارسال در همان بجه‌جوه جریان فتنه سال ۸۸ شنیدید که یکی از شبکه‌های اجتماعی اینترنتی که در ارتباط با معارضین فعال بود - برای این که خبرهای اینجا را ببرند، دستورهای آنجا را برسانند، همین‌طور شلوغ کنند - می‌خواستند موقتاً برای تعمیرات کارش را تعطیل کند، دولت آمریکا مانع شد، گفت شما اگر الان، ولو برای تعمیرات تعطیل موقت بکنید، این به معارضین داخل ایران ضرر میزند؛ جلواش را گرفتند؛ یعنی تعطیلی موقت را به این شبکه اجتماعی اجازه ندادند؛ یعنی کمک‌های این جوری بود؛ و انواع و اقسام کمک‌ها و اعانت‌هایی که به این‌ها می‌شود» (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۹/۶/۲۵).

#### ۴-۵- ریشه‌های فتنه

##### ۴-۵-۱- دنیاپرستی

مقام معظم رهبری آغاز فتنه‌ها را دوستی دنیا می‌دانند: «همه فتنه‌ها با دوستی دنیا آغاز می‌شود» (خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۸۷/۶/۲۹) و در ادامه می‌فرمایند: «به دنیا که نگاه می‌کنیم، می‌بینیم که در طول تاریخ ریشه همه فتنه‌ها و گمراهی‌ها و جاهایی که حق و باطل به هم مخلوط شده است، در حب دنیا است. کسانی بوده‌اند که به خاطر حب به دنیا و مقام و جاه و حب به اهل و رفقا، کاری را شروع کرده‌اند و فتنه‌ای را به وجود آورده‌اند. واقعاً این موضوع یکی از آن حکم عجیب است» (همان).

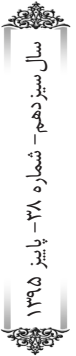
##### ۴-۵-۲- طراحی نقشه برای فروپاشی نظام بعد از رحلت امام خمینی (ره)

بدون شک بعد از رحلت امام خمینی (ره)، مرحله تازه‌ای از تلاش دشمنان برای فروپاشی انقلاب اسلامی آغاز شد و رهبر معظم نیز به آن اشاره کرده‌اند: «دشمنان ما تصور می‌کردند با رحلت امام، آغاز فروپاشی این نظام مقدس کلید زده خواهد شد. آن‌ها خیال می‌کردند امام که رفت، به تدریج این شعله، خاموش خواهد شد، این چراغ خاموش خواهد شد. بعد از مراسم تشییع جنازه امام، آن احساسات مردم، آن حرکت عظیم مردم در حمایت از کاری

که خبرگان کردند، این‌ها را مایوس کرد» (بیانات در بیست و دومین سالگرد رحلت امام خمینی (ره)، ۱۳۹۰/۳/۱۴). پس از آن در طول دو بار برنامه‌ریزی - برنامه‌های ده‌ساله - سعی در ضربه زدن داشتند: «یک برنامه‌ریزی ده‌ساله کردند - این تحلیل من است، این به معنای اطلاع نیست؛ تحلیلی است که قرائن آن را برای ما اثبات می‌کند - ده سال بعد امیدوار بودند که نتیجه بدهد. سال ۷۸ که آن حوادث پیش آمد، آن‌کسی که این حوادث را خنثی کرد، مردم بودند. روز بیست و سوم تیر سال ۷۸ مردم آمدند در خیابان‌ها، توطئه دشمن را که برایش برنامه‌ریزی کرده بودند، در یک روز باطل کردند» (همان). «موج دوم، باز یک برنامه‌ریزی ده‌ساله بود تا سال ۸۸؛ به نظرشان فرصتی به دست می‌آمد. به خیال خودشان زمینه‌ها را آماده کرده بودند. مطالباتی هم مردم داشتند - مردمی که وابسته به نظام‌اند، وفادار به نظام‌اند - فکر کردند از این مطالبات بتوانند استفاده کنند؛ لذا آن قضایای سال ۸۸ به وجود آمد. دو سه ماه تهران را متلاطم کردند - البته فقط تهران را - دو سه ماه توانستند دل‌ها و ذهن‌ها را به خودشان مشغول کنند» (همان).

#### ۴-۵-۳- شبکه استکباری، سرگرم فتنه‌انگیزی

رہبر معظم انقلاب فتنه‌انگیزی شبکه استکبار را در زمان‌های مختلف توصیف نموده‌اند: «شبکه استکباری صهیونیسم و سازمان‌های جاسوسی امریکا و انگلیس در همه دنیای اسلام، سرگرم فتنه‌انگیزی‌اند» (بیانات در سومین اجلاس حمایت از حقوق مردم فلسطین، ۱۳۸۵/۱/۲۵). «دشمن می‌خواست کشور را متلاطم کند، می‌خواست آرامش و ثبات و استقرار را از ملت ایران بگیرد؛ درست به عکس، خدای متعال در مقابل کید دشمنان، آن‌چنان تقدیری کرد که ملت به برکت دفاع مقدس، از آنجائی که بود، جلوتر رفت؛ آمادگی اش بیشتر شد. این توطئه دشمنان مستکبر و گرگ‌های آدم‌خوار هم در مقابل ملت ایران اثری نکرد. بعد سعی کردند این ثبات را از داخل به هم بریزند» (بیانات در اجتماع مردم شیروان، ۱۳۹۱/۷/۲۴). «هدف‌هایی که آن‌ها دنبال می‌کردند، در درجه اول، سقوط انقلاب و سقوط نظام جمهوری اسلامی بود. هدف اول، براندازی بود. هدف بعدی این بود که اگر براندازی نظام جمهوری اسلامی تحقق پیدا نکند، انقلاب را استحاله کنند؛ یعنی صورت انقلاب باقی بماند، اما باطن انقلاب، سیرت انقلاب، روح انقلاب از بین برود. در



این زمینه خیلی تلاش کردند؛ که آخرین نمایشنامه آنها که روی صحنه آمد، همین فتنه ۸۸ بود. در حقیقت، یک تلاشی بود. یک عده‌ای در داخل، به خاطر حب به نفس، حب به مقام - از این قبیل امراض خطرناک نفسانی - اسیر این توطئه شدند. من بارها گفته‌ام؛ طراح و نقشه‌کش و مدیر صحنه، در بیرون از این مرزها بود و هست. در داخل با آنها همکاری کردند؛ بعضی دانسته، بعضی ندانسته. این هم هدف دوم. هدف سوم هم باز این بود و هست که کاری کنند که اگر نظام اسلامی باقی بماند، از عناصر ضعیف‌النفسی که می‌توان در آنها نفوذ کرد، استفاده کنند و این‌ها را در مسائل کشور، در واقع طرف‌های اصلی خودشان قرار بدهند» (خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۸۹/۱۱/۱۵). «خرابکاری‌های داخلی مخصوص امروز نیست. در سال ۸۲ بعد از قضایای عراق - حمله اشغالگران به عراق - اینجا در تهران چند روزی اغتشاش شد. آن زن سیاه‌پوست مشاور رئیس‌جمهور آمریکا که بعد شد وزیر خارجه او، صریحاً این‌جور گفت: ما از هر اغتشاش و شورش در تهران حمایت می‌کنیم؛ این را صریح اعلان کرد. امیدوار شده بودند، خیال کردند که حالا حادثه‌ای در تهران دارد اتفاق می‌افتد. این، مال سال ۸۲ است. آن روز بود، قبل از آن روز هم کم‌وبیش شبیه آن بود، بعد از آن هم بود؛ سال ۸۸ هم نظایرش را، شبیهش را، دیگر همه یادشان است، ملاحظه کردید، دیدید. آنچه امروز به صورت تهدید وجود دارد، جدید نیست» (بیانات در دیدار کارگزاران نظام، ۱۳۸۹/۵/۲۷).

#### ۴-۵-۴- ایجاد اختلاف و آشوب و توطئه

از اهداف دشمنان جمهوری اسلامی ایجاد فتنه است؛ رهبر معظم انقلاب در بیانات خود این‌گونه فرموده‌اند: «ایجاد فتنه و آشوب و برادرکشی میان مسلمانان در کشورهای این منطقه و در کشور عزیز ما یکی از هدف‌های همیشگی دشمنان جمهوری اسلامی بوده و تنها با هوشیاری مردم و پیگیری مسئولان می‌توان از این خباثت و رذالت سیاسی جلوگیری کرد» (پیام تسلیت رهبر انقلاب اسلامی در پی حادثه خونین تروریستی در زاهدان، ۱۳۸۸/۳/۹). «دشمنان ما در خارج، بیچاره‌ها در فکر این‌اند که از این انتخابات تهدیدی درست کنند علیه نظام اسلامی؛ در حالی که انتخابات فرصت بزرگ نظام اسلامی است. آن‌ها امید دارند که انتخابات یا سرد باشد تا بتوانند بگویند مردم به نظام

اسلامی علاقه‌ای ندارند؛ یا به دنبال ایجاد فتنه در آن هستند؛ کما این‌که در سال ۸۸ به دنبال آن انتخابات پرشور، فتنه درست کردند. دشمنان این ملت، دنبال این چیزهایند» (بیانات در مراسم بیست و چهارمین سالروز رحلت حضرت امام خمینی، ۱۳۹۲/۳/۱۴). «سی‌ودو سال است که علیه ملت ایران و علیه انقلاب و علیه امام جنگ روانی وجود دارد: دروغ گفتند، تهمت زدند، شایعه پخش کردند، سعی کردند ایجاد اختلاف کنند، سعی کردند راه‌ها را در داخل منحرف کنند» (خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۸۹/۱۱/۱۵). «دشمن محاسبات خیلی دقیقی کرده بود؛ منتها خب، محاسباتش غلط از آب درآمد؛ ملت ایران را نشناخته بود. دشمن در پشت‌صحنه، همه چیزها را مشاهده کرده بود» (بیانات در دیدار مردم قم در سالروز قیام ۱۹ دی، ۱۳۸۹/۱۰/۱۹). «فتنه سال گذشته جلوه‌ای از توطئه دشمنان بود؛ فتنه بود» (بیانات در دیدار جمعی از مردم استان گیلان، ۱۳۸۹/۱۰/۸).

#### ۴-۶- وظایف و تکالیف و روش‌های مقابله با فتنه

#### ۴-۶-۱- یاد خدا و توجه به ذکر و مناجات الهی

مقام معظم رهبری با اشاره به آیه‌ای از قرآن کریم، یاد خدا را یکی از ابزارهای مبارزه با فتنه دانسته‌اند: «بایستی ارتباط خود را با خدا حفظ کنیم، مستحکم کنیم. خاصیت یک حرکت الهی همین است: همت‌های مردم، کارهای مردم، عزم و اراده مردم، حضور مردم، در کنار توجه به خدا، در کنار دل‌های آماده برای تضرع؛ این‌ها خیلی مهم است. ارتباط خود را با خدا قوی کنیم. نگذاریم دل‌های ما متمایل به سمتی شود که ما را از راه خدا دور کند؛ «رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ» [آل عمران، ۸]؛ این دعایی است که قرآن به ما یاد می‌دهد» (بیانات در دیدار جمعی از مردم استان گیلان، ۱۳۸۹/۱۰/۸). در جای دیگر با توجه به بیانات امام علی (ع) می‌فرمایند: «مسئله قدرت‌طلبی، دنبال جاه و مقام رفتن، دنبال دنیا به هر شکل آن رفتن، از نظر امیرالمؤمنین در همه زمان‌ها محکوم و مردود است. این آن روحیه امیرالمؤمنین است که می‌خواهد به ما این روحیه را تعلیم بدهد؛ باید ما از امیرالمؤمنین این را درس بگیریم؛ یاد خدا و توجه به ذکر و مناجات الهی، مهم‌ترین علاجه است که امیرالمؤمنین برای این کار دارد» (خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۸۷/۶/۲۹).

«ملت ایران در میدان‌های گوناگون، کمک الهی را، حمایت الهی را لمس کرده است، حس کرده است؛ وقتی توی صحنه است، وقتی آمادهٔ مجاهدت است؛ در جنگ تحمیلی یک‌جور، در قضایای گوناگون یک‌جور، در تحرکات سیاسی و در فتنه‌ها یک‌جور» (بیانات در دیدار مردم قم در سالروز قیام ۱۹ دی، ۱۳۸۹/۱۰/۱۹).

#### ۴-۶-۲- وحدت کلمه

بدون تردید یکی از رموز موفقیت هر ملتی وحدت کلمه است. رهبر انقلاب در ایام فتنه ۸۸ فرموده‌اند: «آنچه مهم است، این است که ملت عزیز ما اتحاد خود را حفظ کنند، وحدت کلمه را حفظ کنند. این وحدت کلمه، خاری در چشم دشمنان است» (بیانات در دیدار فرمانده و کارکنان نیروی هوایی ارتش، ۱۳۸۸/۱۱/۱۹). ایشان در جای دیگری چگونگی تأمین وحدت را این‌گونه بیان نموده‌اند: «وحدت ملی چگونه تأمین می‌شود؟ یکی از عواملی که وحدت ملی را تأمین می‌کند، این است که آن‌کسانی که سخنان در میان مردم تأثیری دارد - یا مسئولند، یا چهرهٔ موجه دینی‌اند؛ چهرهٔ روحانی‌اند، چهرهٔ سیاسی‌اند - در اظهارات خودشان کاری نکنند که یک گروه و جناح از مردم، دل‌هایشان نسبت به دیگران چرکین شود. فتنه‌انگیزی نکنند» (بیانات در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حضرت رضا(ع)، ۱۳۷۹/۱/۶).

#### ۴-۶-۳- روشنگری در زمان فتنه نوعی وظیفه همگانی

رهبر انقلاب روشنگری کردن در زمان فتنه را نوعی وظیفهٔ همگانی دانسته‌اند: «در فتنه همه بایستی روشنگری کنند» (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۸/۷/۲). وی با اشاره به حوادث جنگ صفین، نقش عمار یاسر را در روشنگری بیان کرده‌اند: «در جنگ صفین، ما از آن‌طرف عمار را داریم که جناب عمار یاسر دائم مشغول سخنرانی است؛ این‌طرف لشکر، آن‌طرف لشکر، با گروه‌های مختلف؛ چون آنجا واقعاً فتنه بود؛ دو گروه مسلمان در مقابل هم قرار گرفتند؛ فتنهٔ عظیمی بود؛ یک عده‌ای مشتبه بودند. عمار دائم مشغول روشنگری بود؛ این‌طرف می‌رفت، آن‌طرف می‌رفت، برای گروه‌های مختلف سخنرانی می‌کرد» (همان)؛ و در جای دیگر فرموده‌اند: «فتنه‌ها را باید با روشنگری خاموش کرد. هر جا روشنگری باشد، فتنه‌انگیز دستش کوتاه می‌شود» (بیانات در خطبه‌های نماز جمعه، ۱۳۷۸/۵/۸).

## ۴-۶-۴- شفاف‌سازی در دوران فتنه

مقام معظم رهبری شفاف‌سازی را ابزار دشمنی با دشمن می‌داند: «شفاف‌سازی، دشمن دشمن است؛ مانع دشمن است» (بیانات در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۷/۱۰/۲۹).

## ۴-۶-۵- حق شاخص روشن‌کننده در دوران فتنه

رهبر انقلاب حق را شاخص روشن‌کننده در دوران فتنه، می‌داند: «این جا شاخص لازم است. شاخص، همان حق و صدق و بی‌نه‌ای است که در اختیار مردم قرار دارد. امیرالمؤمنین مردم را به آن ارجاع می‌داد. امروز ما هم محتاج همان هستیم» (بیانات در دیدار مردم بوشهر در روز میلاد امام علی (ع)، ۱۳۸۹/۴/۵). «خب، حالا در مقابل یک چنین پدیده‌ای، علاج چیست؟ عقل سالم حکم می‌کند و شرع هم همین را قاطعاً بیان می‌کند: علاج عبارت است از صراحت در تبیین حق، صراحت در بیان حق» (بیانات در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۷/۱۰/۲۹). «هر فتنه‌ای در مقابل حق، در مقابل ملت هوشیار از بین خواهد رفت؛ گردوغبار فرو خواهد نشست» (بیانات در دیدار جمعی از مردم در سالروز ولادت حضرت امیرالمؤمنین (ع)، ۱۳۸۷/۴/۱۵).

«امیرالمؤمنین در آن لحظه فریب و فتنه، به دوستان خود نهیب می‌زند: «**امضوا علی حَقِّكُمْ وَ صِدْقِكُمْ**»؛ [بحار الأنوار، ۳۳/۳۸۷] این راه حقی که در پیش گرفتید، این حرکت صادقانه‌ای که دارید انجام می‌دهید، این را از دست ندهید و رها نکنید؛ با حرف‌های فتنه‌گران و فتنه‌انگیزان، در دل شما تزلزل به وجود نیاید؛ «**امضوا علی حَقِّكُمْ وَ صِدْقِكُمْ**»؛ راهنان راه درستی است» (بیانات در دیدار مردم بوشهر در روز میلاد امام علی (ع)، ۱۳۸۹/۴/۵).

«وقتی شما می‌بینید یک حرکتی به بهانه انتخابات شروع می‌شود، بعد یک عامل دشمن در این فضای غبارآلوده وارد میدان می‌شود، وقتی می‌بینید عامل دشمن - که حرف او، شعار او حاکی از مافی‌الضمیر اوست - آمد توی میدان، اینجا باید خط را مشخص کنید، اینجا باید مرز را روشن کنید. همه وظیفه دارند؛ بیشتر از همه، خواص؛ و در میان خواص، بیشتر از همه، آن کسانی که مستمعین بیشتری دارند، شنوندگان بیشتری دارند. این وظیفه است دیگر. مرزها روشن بشود و معلوم بشود که کی چی می‌گوید. این جور نباشد که باطل، خودش را در لابه‌لای گردوغبار

برخاسته در میدان، مخفی کند، ضربه بزند و جبهه حق نماند از کجا دارد ضربه می خورد. این است که حرفِ دوپهلوی زدن، از سوی خواص، مطلوب نیست» (بیانات در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۷/۱۰/۲۹).

#### ۴-۶-۶- قانون مداری عملکرد درست در زمان فتنه

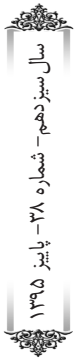
رهبر انقلاب التزام به قانون را عملکردی مناسب در زمان فتنه می داند: «در شرایطی که دشمن با همه وجود، با همه امکانات خود در صدد طراحی یک فتنه است و می خواهد یک بازی خطرناکی را شروع کند، باید مراقبت کرد او را در آن بازی کمک نکرد. خیلی باید با احتیاط و تدبیر و در وقت خودش با قاطعیت وارد شد. دستگاه‌های مسئولی وجود دارند، قانون وجود دارد؛ بر طبق قانون، بدون هیچ گونه تخطی از قانون، بایستی مَر قانون به صورت قاطع اجرا شود؛ اما ورود افرادی که شأن قانونی و سمت قانونی و وظیفه قانونی و مسئولیت قانونی ندارند، قضایا را خراب می کند» (بیانات در دیدار مردم قم در سالگرد قیام ۱۹ دی، ۱۳۸۷/۱۰/۱۹).

#### ۴-۶-۷- داشتن بصیرت در زمان فتنه

داشتن بصیرت در دوران فتنه یکی از مواردی است که حضرت آقا توجه به آن را ضروری می داند: «همه بایستی بصیرت داشته باشند» (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۷/۲/۲). «این بصیرتی که ما تکرار می کنیم، تأکید می کنیم، این است. باید تأمل کرد، دقت کرد» (بیانات در دیدار دانش‌آموزان در آستانه ۱۳ آبان، ۱۳۸۹/۸/۱۲). ایشان بصیرت‌افزایی جناب عمار در جنگ صفین را این گونه توصیف می نمایند: «ببینید در جنگ صفین، امیرالمؤمنین در مقابل کفار که قرار نداشت؛ جبهه مقابل امیرالمؤمنین جبهه‌ای بودند که نماز هم می خواندند، قرآن هم می خواندند، ظواهر در آن‌ها محفوظ بود. خیلی سخت بود. کی باید اینجا روشنگری کند و حقایق را به مردم نشان دهد؟ بعضی‌ها حقیقتاً متزلزل می شدند. تاریخ جنگ صفین را که انسان می خواند، دلش می لرزد. در این صف عظیمی که امیرالمؤمنین به عنوان لشکریان راه انداخته بود و تا آن منطقه حساس - در شامات - در مقابل معاویه قرار گرفته بود، تزلزل اتفاق می افتاد؛ بارها این اتفاق افتاد؛ چند ماه هم قضایا طول کشید. یک وقت خبر می آوردند که در فلان جبهه، یک نفری شبهه‌ای

برایش پیدا شده است؛ شروع کرده است به این که آقا ما چرا داریم می جنگیم؟ چه فایده دارد؟ چه، چه. اینجا اصحاب امیرالمؤمنین - یعنی در واقع اصحاب خاص و خالصی که از اول اسلام با امیرالمؤمنین همراه بودند و از امیرالمؤمنین جدا نشدند - جلو می افتادند؛ از جمله جناب عمار یاسر (سلام الله علیه) که مهم ترین کار را ایشان می کرد. یکی از دفعات عمار یاسر - ظاهراً عمار بود - استدلال کرد. ببینید چه استدلال هایی است که انسان می تواند همیشه این ها را به عنوان استدلال های زنده در دست داشته باشد. ایشان دید یک عده ای دچار شبهه شده اند؛ خودش را رساند آنجا. سخنرانی کرد. یکی از حرف های او در این سخنرانی این بود که گفت: این پرچمی که شما در جبهه مقابل می بینید، این پرچم را من در روز احد و بدر در مقابل رسول خدا دیدم - پرچم بنی امیه - زیر این پرچم، همان کسانی آن روز ایستاده بودند که امروز هم ایستاده اند؛ معاویه و عمرو عاص. در جنگ احد، هم معاویه، هم عمرو عاص و دیگر سران بنی امیه در مقابل پیغمبر قرار داشتند؛ پرچم هم پرچم بنی امیه بود. گفت: این هایی که شما می بینید در زیر این پرچم، آن طرف ایستاده اند، همین ها زیر همین پرچم در مقابل پیغمبر ایستاده بودند و من این را به چشم خود دیدم. این طرفی که امیرالمؤمنین هست، همین پرچمی که امروز امیرالمؤمنین دارد - یعنی پرچم بنی هاشم - آن روز هم در جنگ بدر و احد بود و همین کسانی که امروز زیرش ایستاده اند - یعنی علی بن ابی طالب و یارانش - آن روز هم زیر همین پرچم ایستاده بودند. از این علامت بهتر؟ ببینید چه علامت خوبی است. پرچم، همان پرچم جنگ احد است؛ آدم ها همان آدم هایند، در یک جبهه. پرچم، همان پرچم جنگ احد است؛ آدم ها همان آدم هایند در جبهه دیگر، در جبهه مقابل. فرقی این است که آن روز آن ها ادعا می کردند و معترف بودند و افتخار می کردند که کافرنند، امروز همان ها زیر آن پرچم ادعا می کنند که مسلم اند و طرفدار قرآن و پیغمبرند؛ اما آدم ها همان آدم هایند، پرچم هم همان پرچم است. خوب، این ها بصیرت است. این قدر که ما عرض می کنیم بصیرت بصیرت، یعنی این» (بیانات در دیدار مردم قم در سالگرد قیام ۱۹ دی، ۱۳۸۷/۱۰/۱۹).

«بعضی ها احساس دارند، احساس مسئولیت می کنند، انگیزه دارند اما این انگیزه را غلط خرج می کنند؛ بد جایی خرج می کنند؛ اسلحه را به آنجایی که باید، نشانه نمی گیرند؛ این بر اثر بی بصیرتی





است. حالا ما چند سال پیش در قضیه فتنه گفتیم بصیرت؛ بعضی دهن کجی کردند که بصیرت! بله بصیرت؛ بصیرت که نبود، هر چه که مسئولیت و انگیزه بیشتر باشد، احساس بیشتر باشد، خطر بیشتر است؛ اطمینانی دیگر نیست به این آدم بی بصیرت و بدون روشن بینی که دوست را نمی شناسد، دشمن را نمی شناسد و نمی فهمد کجا باید این احساس را، این نیرو را، این انگیزه را خرج کند. این پس شد رکن دوم که بسیار بسیار لازم است. اگر این رکن دوم نباشد، امر به معروفش هم اشتباهی درمی آید، جهادش هم اشتباهی درمی آید، امر مورد اهتمامش هم دچار خطا می شود و به کج راه می افتد» (بیانات در دیدار اعضای مجمع عالی بسیج مستضعفین، ۱۳۹۳/۹/۶). «جوانان بسیجی باید ایمان را، بصیرت را، انگیزه را، رعایت موازین و معیارها را، همه را باهم ملاحظه کنند» (بیانات در دیدار جمعی از بسیجیان کشور، ۱۳۸۷/۹/۴). «در آن قضایای فتنه اول انقلاب که در جاهای مختلف فتنه انگیزی شد، از جمله در تبریز، امام فرمودند که خود مردم تبریز جواب فتنه گران را خواهند داد و دادند؛ همین جور شد. جز نیروی ایمان و غیرت و همت و آگاهی و بصیرت، چیز دیگری نمی توانست آن فتنه ها و آن آتش ها را خاموش کند» (بیانات در دیدار جمعی از مردم آذربایجان، ۱۳۸۷/۱۱/۲۸).

#### ۴-۶-۸- ایستادگی و مقاومت

مقام معظم رهبری در مورد ایستادگی و مقاومت مردم، به ویژه در فتنه اوایل انقلاب فرموده اند: «اگر مردم تبریز در فتنه «حزب خلق مسلمان» و آمدن عده ای از جاهای مختلف به آن جا برای فتنه گری، ایستادگی نمی کردند، من نمی دانم چه می شد. یا در قضیه مشروطیت، اگر آن مبارزات عظیم مردم تبریز نبود، ما نمی دانیم اصلاً قضایا چگونه پیش می رفت» (بیانات در دیدار مدیران مراکز سازمان صداوسیما در استان ها، ۱۳۷۰/۱۲/۷). «این مرد مثل کوه ایستاد و حتی جانش در خطر افتاد و در آن جمعیت، در آن میدان، نزدیک بود ایشان را به شهادت برسانند؛ که خب، بعد جوان های حزب اللهی و مردم مؤمن تبریز آمدند و خودشان غائله را ختم کردند و تمام کردند. اگر ایستادگی ایشان نبود، معلوم نبود که چه می شد» (بیانات در دیدار با اعضای کنگره بزرگداشت شهید آیت الله مدنی، ۱۳۸۰/۶/۱۲).

## ۴-۶-۹- حضور آگاهانه مردم در صحنه

رهبر معظم انقلاب به حضور آگاهانه مردم در صحنه‌های مختلف اشاره کرده‌اند: «در یک دوره‌ای مردم در یک امتحانی شکست خوردند، امیرالمؤمنین را در محراب عبادت به خون کشیدند. خب، امتحان بدی بود. چرا باید وضع جامعه‌ای به آنجا برسد که کسی مثل آن مجسمه عدالت و معنویت و توحید، به دست اشقی الناس به خون کشیده شود؟ این نشان‌دهنده امتحان بدی بود که مردم دادند. وقتی این امتحان را دادند، مردود شدند؛ لذا خدا این‌ها را پایین آورد؛ کارشان به آنجا رسید که حسین بن علی را جلوی چشم آن‌ها کشتند! وقتی امتحان خوب بدهید، خدا شما را بالا می‌برد. امروز خط اسلام، خط ایمان بالله، خط انقلاب در کشور و در میان ملت، خیلی قوی‌تر، پررنگ‌تر و بالاتر است از آنچه قبل از این فتنه بود، چرا؟ چون مردم، خوب امتحان دادند. این، نمره الهی است. این شد برای ما دستورالعمل. در همه قضایا باید این جور عمل کرد. باید درست دید، درست سنجید، درست محاسبه کرد. مواظب باشیم در تشخیص اشتباه نکنیم» (بیانات در دیدار مردم قم در سالروز قیام ۱۹ دی، ۱۳۸۹/۱۰/۱۹). «یک ملت وقتی بیدار بود، آگاه بود، عازم بود، ایمان خودش را حفظ کرد، زنده بود، رویش داشت، با همه این معارضه‌ها با آسانی - که روزبه‌روز آسان‌تر هم خواهد شد- ایستادگی می‌کند، دست‌وپنجه نرم می‌کند، بر همه این معارضه‌ها هم فائق می‌آید» (بیانات در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۷/۱۰/۲۹).

در مورد حضور آگاهانه مردم در فتنه اوایل انقلاب فرموده‌اند: «در آن قضایای فتنه اول انقلاب که در جاهای مختلف فتنه‌انگیزی شد، از جمله در تبریز، امام فرمودند که خود مردم تبریز جواب فتنه‌گران را خواهند داد و دادند؛ همین جور شد. جز نیروی ایمان و غیرت و همت و آگاهی و بصیرت، چیز دیگری نمی‌توانست آن فتنه‌ها و آن آتش‌ها را خاموش کند» (بیانات در دیدار جمعی از مردم آذربایجان، ۱۳۸۷/۱۱/۲۸). سخن ایشان در مورد جنگ تحمیلی چنین است: «ملت ایران از این طرف با استحکام کامل در صحنه باشد. همان‌طور که ملت ایران در جنگ تحمیلی هشت سال از خود ابتکار نشان داد، شجاعت نشان داد، فداکاری نشان داد، در همه صحنه‌ها

حاضر شد، در این جنگ نرم هم هشت ماه ملت ایران حقیقتاً از خود مهارت نشان داد» (بیانات در دیدار جمعی از مردم استان گیلان، ۱۳۸۹/۱۰/۸). همچنین در مورد حضور مردم در تیرماه ۱۳۷۸ بیان می‌کنند: «در فتنه هجدهم تیر، پنج روز بعد از این که فتنه‌گران خود را شروع کردند، مردم آن حرکت عظیم ۲۳ تیر را، نه فقط در تهران، بلکه در سایر شهرها به راه انداختند» (بیانات در اجتماع بزرگ مردم کرمانشاه، ۱۳۹۰/۷/۲۰). ایشان درباره حضور چشمگیر مردم در فتنه ۸۸ فرموده‌اند: «در مطبوعات غربی نوشتند و ما دیدیم که گفته بودند آنچه در ۹ دی در ایران پیش آمد، جز در تشییع جنازه امام، چنین اجتماعی، چنین شوری دیده نشده بود. این را مردم کردند. حضور مردم این جور است» (بیانات در اجتماع بزرگ مردم کرمانشاه، ۱۳۹۰/۷/۲۰). «اینجا هم مردم آمدند توی میدان. بعد از آن که باطن‌ها ظاهر شد، در روز قدس مردم دیدند که آن‌ها حرف دلشان چیست، در روز عاشورا فهمیدند که آن‌ها عمق خواسته‌هایشان تا کجاست، مردم عزیز ما به میدان آمدند و حماسه ۹ دی را به راه انداختند. نه فقط در تهران، بلکه در سراسر کشور، میلیون‌ها نفر در روز ۹ دی، بعد هم بلافاصله در ۲۲ بهمن آمدند توی میدان، غائله را ختم کردند. این، هنر مردم است. درود به مردم ایران. درود به ملت مؤمن و مبارز و بصیر و آگاه ایران» (بیانات در بیست و دومین سالگرد رحلت امام خمینی (ره)، ۱۳۹۰/۳/۱۴).

#### ۴-۶-۱۰- حضور جوانان در صحنه

ایشان به نقش ویژه جوانان در ایام فتنه اشاره نموده و فرموده‌اند: «امروز هم همین جور است. جوان‌های عزیزی که امام را ندیدند، دوران دفاع هشت‌ساله را ندیدند، «باکری» ها را ندیدند، شخصیت‌های فداکار آن روز را که شهید شدند، ندیدند، با همان قدرت، با همان استقامت و با همان بصیرتی در صحنه حاضر می‌شوند که آن روز جوان تیریزی در ۲۹ بهمن وارد میدان شد و در طول دوران جنگ تحمیلی هشت‌ساله، در جبهه‌های مختلف از خود دل‌آوری و فداکاری نشان داد. امروز جوان‌های ما همین جورند» (بیانات در دیدار جمعی از مردم آذربایجان، ۱۳۸۷/۱۱/۲۸). «ما بحمدالله امروز نشانه این رویش‌ها را می‌بینیم؛ این جوان‌هایی که توی انقلاب‌اند؛ و من توصیه می‌کنم به مجموعه دوستان که برای هر چه بهتر پیش بردن کار، از این جوان‌های امروز، از این

نوخاسته‌های انقلاب، رویش‌های انقلاب، هر چه بیشتر استفاده کنند. خیلی از این جوان‌ها یا انقلاب را ندیده‌اند یا در پیروزی انقلاب سنین خیلی کمی داشته‌اند؛ اما امروز از کاری که ماها آن روز می‌کردیم، خیلی بهتر دارند عمل می‌کنند، خیلی قوی‌تر دارند عمل می‌کنند، هوشیارانه‌تر دارند کار می‌کنند. انقلاب بحمدالله برگ و بارش روزافزون است» (بیانات در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۷/۱۰/۲۹). «امروز به توفیق الهی، به حول و قوه الهی جوان‌ها حاضرند؛ در صحنه‌اند؛ این خیلی چیز مهم و بزرگی است. شما جوان‌ها، خط مقدم این حرکت هستید؛ هم در میدان‌های سیاسی، هم در میدان‌های اقتصادی، هم در میدان‌های علم» (بیانات در دیدار دانش‌آموزان در آستانه ۱۳ آبان، ۱۳۸۹/۸/۱۲).

#### ۴-۶-۱۱- کنار کشیدن در فتنه، نوعی کمک به فتنه

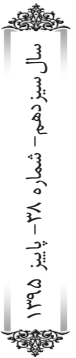
حضرت امام خامنه‌ای کنار کشیدن و حضور نداشتن در صحنه را نوعی کمک به فتنه می‌داند: "عده‌ای که در روایت دارد آمدند خدمت حضرت علی(ع) و گفتند: «یا امیرالمؤمنین - یعنی قبول هم داشتند که امیرالمؤمنین است - «إِنَّا قَدْ شَكْنَا فِي هَذَا الْقِتَالِ» [شرح نهج البلاغه لابن ابی الحدید، ۳/ ۱۸۶]؛ ما شک کردیم؛ ما را به مرزها بفرست که در این قتال داخل نباشیم! خب، این کنار کشیدن، خودش همان «ضَرَعی» است که «يُحَلْبُ»؛ همان «ظَهْرِي» است که «يُرَكَّبُ» گاهی سکوت کردن، کنار کشیدن، حرف نزدن، خودش کمک به فتنه است" (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۷/۷/۲).

#### ۴-۶-۱۲- نقش نیروهای مسلح در فضای فتنه

رهبر معظم انقلاب نقش نیروهای مسلح را در ایام فتنه این‌گونه بیان می‌کنند: «نیروهای مسلح ما هوشیارانه این همه توطئه، این همه فتنه و این مرزهای طولانی را مهار کردند؛ این افتخار دارد» (بیانات در مراسم مشترک یگان‌های نظامی استان کرمان، ۱۳۸۴/۲/۱۵).

#### ۴-۶-۱۳- خودنظارتی نمایندگان مجلس

"من در یکی دو سال قبل از این، در همین دیدار نمایندگان محترم، راجع به خودنظارتی مجلس مطالبی گفتم؛ که خب، قانونی هم تصویب شد. ببینید، همین آیه‌ای که اینجا تلاوت



کردند: «وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً» [الکافی، ۱/ ۲۴۸] خیلی مهم است. ممکن است در یک ساختمان، آن کسی که بنزین می ریزد و بی احتیاطی می کند و کبریت می کشد، یک نفر باشد؛ اما کسی که می سوزد، فقط آن یک نفر نیست. ممکن است یک نفر کشتی را سوراخ کند؛ اما کسی که غرق می شود، فقط آن یک نفر نیست. قرآن می گوید از یک چنین فتنه‌ای پرهیز کنید؛ که وقتی آمد، فقط دامن آن کسی را که موجب فتنه است، دامن آن کسی را که ظالم است، نمی گیرد؛ دامن بی گناه‌ها را هم می گیرد؛ دامن کسانی را هم که در ایجاد این فتنه تأثیر نداشته‌اند، می گیرد. «وَاتَّقُوا» از یک چنین فتنه‌ای پرهیز کنید، مراقب باشید" (بیانات در دیدار نمایندگان مجلس نهم، ۱۳۹۱/۳/۲۴). "لازمه‌اش خودنظارتی است؛ یعنی بر یکدیگر نظارت کنیم؛ «... وَتَوَاصُوا بِالْحَقِّ وَتَوَاصُوا بِالصَّبْرِ» [عصر، ۳] دائم توأسی کنیم" (همان).

#### ۴-۷- انقلاب و فتنه

مقام معظم رهبری همگان را به حفظ انقلاب در همه دوران‌ها - به‌ویژه دوران فتنه - دعوت نموده‌اند: «آن کسانی که انقلاب را رها کردند و طبق خواست دشمن در مقابل انقلاب ایستادند، ضرر کردند. آن‌ها خیال می‌کنند که اگر علیه انقلاب توطئه کنند، حرف بزنند و تحریک کنند، راه به جایی خواهند برد؛ این اشتباه است» (بیانات در دیدار جمعی از مردم آذربایجان، ۱۳۸۷/۱/۲۸). «حرف آخر هم این‌که: برادران عزیز! خواهران عزیز! شما بدانید و می‌دانید که انقلاب اسلامی یک حقیقت است، برخاسته از یک سنت الهی است؛ این را نمی‌شود از بین برد، این را نمی‌شود متزلزل کرد. تا وقتی که آحاد مردم ایمان دارند، علاقه دارند، عشق دارند، اقدام می‌کنند، بدانند اگر همه قدرت‌های عالم هم اگر دست‌به‌دست بدهند، نخواهند توانست به این انقلاب و به این نظام و به این ملت صدمه‌ای وارد کنند. وظیفه‌هایی است، باید انجام داد؛ گذرگاه‌هایی است، باید از آن‌ها گذشت و عبور کرد. بعضی از این گذرگاه‌ها سخت است، بعضی آسان‌تر است. الحمدلله ملت ما از خیلی گذرگاه‌های سخت و دشوار عبور کرده که خیلی خیلی دشوارتر از آن چیزهایی بوده است که امروز هست» (بیانات در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۷/۱۰/۲۹). ایشان به ارتباط انقلاب زنده و مهار فتنه این‌گونه اشاره کرده‌اند: «انقلابی که نتواند در دوران فتنه، در دوران ایجاد کودتاهای گوناگون - سیاسی و نظامی و امثال این‌ها- از خودش دفاع کند، زنده نیست» (بیانات در دیدار فرماندهان سپاه پاسداران، ۱۳۹۰/۴/۱۳).

## ۴-۸- فتنه ۸۸

## ۴-۸-۱- انتخابات و فتنه ۸۸

رهبر معظم انقلاب در بیانات مختلف خود به مسئله انتخابات و استفاده دشمنان از آن برای فتنه‌انگیزی اشاره نموده‌اند: «همه مراقب باشند که انتخابات مایه بی‌آبرویی برای کشور نشود؛ آن‌طوری که در سال ۸۸ یک عده‌ای سعی کردند انتخابات را مظهر اختلافات وانمود کنند، جنجال سیاسی طبیعی انتخابات را تبدیل کنند به یک فتنه؛ که البته ملت ایران در مقابلش ایستاد و هر وقت هم شبیه آن اتفاق بیفتد، ملت در مقابل آن خواهد ایستاد» (بیانات در دیدار بسیجیان استان خراسان شمالی، ۱۳۹۱/۷/۲۴). «در فتنه ۸۸، چند روز بعد از انتخابات به آن عظمت، یک عده‌ای آمدند اظهار مخالفت کردند، یک عده هم از این فرصت استفاده کردند؛ سلاح گرفتند، کار را به آشوب و تشنج کشاندند، پایگاه بسیج را گلوله‌باران کردند. حرف ما این بود: آن کسانی که به نام آن‌ها این کارها انجام می‌گرفت، باید همان وقت اعلامیه می‌دادند، اعلام بیزاری می‌کردند، می‌گفتند این‌ها از ما نیستند؛ اما نکردند. اگر این کار را می‌کردند، فتنه زودتر ریشه‌کن می‌شد؛ مسائل بعدی هم پیش نمی‌آمد» (بیانات در اجتماع مردم بجنورد، ۱۳۹۱/۷/۱۹). ایشان در جای دیگر هدف از ایجاد اغتشاش و فتنه را زیر سؤال بردن اصل انتخابات دانسته‌اند: «مسئله اصلی در این قضایای اخیر [فتنه سال ۸۸]، اصل انتخابات بود؛ زیر سؤال بردن اصل انتخابات بزرگ‌ترین جرمی بود که انجام گرفت. چرا شما نسبت به این جرم چشمتان را می‌بندید؟! این همه زحمت کشیده بشود، مردم بیایند، یک شرکت به این عظمت، یک نصاب‌شکنی، یک رکوردشکنی در دنیا در مردم‌سالاری، در دموکراسی‌ای که این قدر ادعایش را می‌کنند، انجام بگیرد، بعد یک عده مفت و مسلم بیایند بدون استدلال، بدون دلیل، همان فردای انتخابات بگویند: انتخابات دروغ است! این کار کوچکی است؟! این جرم کمی است؟! یک قدری باید منصف بود توی این قضایا. دشمن هم حداکثر استفاده را از این کرد. یک عده هم هستند در داخل کشور، از اول با نظام جمهوری اسلامی موافق نبودند - مال امروز و دیروز نیست، سی سال است که موافق نیستند - از این فرصت استفاده کردند، دیدند عناصری وابسته به خود نظام، از خود نظام، دارند این جور میدان‌داری می‌کنند، این‌ها هم وقت را مغتنم شمردند، آمدند داخل میدان و دیدید» (بیانات در دیدار جمعی از نخبگان علمی کشور، ۱۳۸۷/۸/۶).

#### ۴-۸-۲- فتنه ۸۸ و قانون گریزی

رهبر انقلاب یکی از ریشه‌های به وجود آمدن فتنه ۸۸ را قانون‌گریزی سران فتنه می‌داند: «سال ۸۸ اشکالاتی که وارد شد، خسارتی که به کشور وارد کردند و نگذاشتند کشور و ملت طعم آرای چهل میلیونی را درست بچشد، به خاطر تخلف از قانون بود. یک عده‌ای یا برای اغراض نفسانی، یا هدف‌های خلاف سیاسی، یا هر چه - حالا در آن زمینه نمی‌خواهیم قضاوتی بکنیم - از قانون تخلف کردند، خطا کردند، از راه غیرقانونی وارد شدند؛ هم به خودشان صدمه زدند، هم به ملت صدمه زدند، هم به کشور صدمه زدند» (بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۱۳۹۲/۲/۲۵). «آن حوادثی که در سال ۸۸ پیش آمد - که برای کشور ضرر داشت و ضایعه‌آفرین بود - همه از همین ناشی شد که کسانی نخواستند به قانون تمکین کنند؛ نخواستند به رأی مردم تمکین کنند. ممکن است رأی مردم برخلاف آن چیزی باشد که من شخصی مایل به آن هستم؛ اما باید تمکین کنم. آنچه اکثریت مردم، اغلب مردم آن را انتخاب کردند، باید همه تمکین کنند؛ همه باید زیر بار بروند» (بیانات در حرم مطهر رضوی، ۱۳۹۲/۱/۱). «قانون‌گرایی در انتخابات، وفاداری به قانون، احترام به رأی مردم. این جور نباشد که اگر چنانچه انتخابات بر طبق نظر و میل ما انجام گرفت، این را ما قبول داشته باشیم؛ اگر برخلاف نظر ما بود، «وَإِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ» [بحار الأنوار، ۳۸/۹] اگر حق را به ما دادند، آنی که ما می‌خواهیم، سر کار آمد، قانون را قبول داریم؛ اگر آنی که ما می‌خواهیم، سر کار نیامد، می‌زنیم زیر قانون! نه قانون را قبول داریم، نه رأی مردم را قبول داریم! این نمی‌شود. فتنه ۸۸ همین جور بود. ادعا کردند که قانون‌گرا هستند، بعد مردم به آن‌ها رأی ندادند، اکثریت مردم به کس دیگری رأی دادند؛ این‌ها بنا کردند دعوا راه انداختن که چرا؟! کشور را، ملت را مدتی مضطرب کردند، دشمن را خوشحال کردند؛ البته آخرش هم در مقابل مردم دیگر تاب نیاوردند و عقب نشستند» (بیانات در اجتماع بزرگ مردم کرمانشاه، ۱۳۹۰/۷/۲۰).

#### ۴-۸-۳- فتنه ۸۸ و قانون‌گرایی

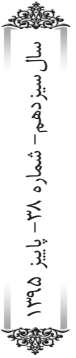
مقام معظم رهبری التزام به قانون را در همه زمینه‌ها و به‌طور ویژه در انتخابات را ضروری می‌داند: «در یک انتخابات با عظمت و باشکوه، مردم احساس پیروزی می‌کنند؛ بعد یک نفر، دو

نفر، چهار نفر آدم بیایند کام مردم را تلخ کنند؛ درحالی که راه برای قانون‌گرایی وجود دارد. این، آن سال اتفاق افتاد؛ کام مردم تلخ شد، شیرینی انتخابات از مردم دریغ داشته شد» (بیانات در دیدار مسئولان و کارکنان قوه قضائیه، ۱۳۹۲/۴/۵). «راه درست، راه قانون است. همه تابع قانون باشند؛ همه تسلیم قانون باشند. گاهی ممکن است یک قانون، صد درصد درست هم نباشد، اما از بی قانونی بهتر است» (بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۱۳۹۲/۲/۲۵). «راه اساسی برای این که مشکلات انتخاباتی پیش نیاید، التزام به قانون است؛ این را من عرض بکنم، آحاد مردم در هر جای کشور که هستند، در شهر، در روستا، در مرکز، در کلان‌شهرها و در همه جا، باید به دنبال این باشند که هرکسی حرفی میزند، بر اساس قانون باشد؛ هرکسی توقعی دارد، بر اساس قانون باشد. آنهایی که آن سال آن خسارت را به کشور و به ملت وارد کردند و برای کشور هزینه درست کردند، اگر تسلیم قانون بودند، این جوری نمی شد. قانون معین کرده است که اگر کسی اعتراضی دارد، بیاید» (بیانات در دیدار مجریان برگزاری انتخابات، ۱۳۹۲/۲/۱۶).

ایشان در مورد انتخابات اخیر فرموده‌اند: «بحمدالله روال انتخابات تا امروز روال خوبی بوده است. یکی از نکات برجسته و مثبتی که انسان مشاهده می کند - با خبرهایی که داریم، با اطلاعات آشکاری که وجود دارد - این است که گفتمان مردم در این انتخابات، گفتمان قانون‌گرایی است؛ با هرکسی صحبت می کنند، مصاحبه می کنند، مردم از تبعیت از قانون می گویند؛ این خیلی حادثه بالارزش و برجسته‌ای است؛ قانون‌گرایی» (بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۱۳۹۲/۳/۲۲). «یکی از پدیده‌های برجسته امروز این است که مردم نگاهشان، گرایششان قانون‌گرایی است. خوشبختانه تا امروز، هم مسئولین، هم نامزدهای مختلف و محترم رعایت کردند جهات قانونی را؛ مراعات کردند؛ ان شاءالله بعد از این هم همین خواهد بود. یک نکته مهم این است» (همان).

#### ۴-۸-۴- فتنه ۸۸ و بصیرت مردم

مقام معظم رهبری به بصیرت مردم به عنوان یکی از راه‌های جلوگیری از فتنه ۸۸ اشاره کرده‌اند و فرموده‌اند: «کشور را، لب یک چنین پرتگاهی بردند؛ خداوند نگذاشت، ملت هم بصیرت به خرج دادند» (بیانات در دیدار دانشجویان، ۱۳۹۲/۵/۶). «فتنه ۸۸ کشور را واکنسینه کرد؛ مردم





را بر ضد میکروب‌های سیاسی و اجتماعی‌ای که می‌تواند اثر بگذارد، مجهز کرد؛ بصیرت مردم را بیشتر کرد» (بیانات در اجتماع بزرگ مردم قم، ۱۳۸۹/۷/۲۷).

«امروز معلوم شده است که آن کسانی که در مقابل عظمت ملت ایران و در مقابل کار بزرگ ملت ایران در انتخابات ایستادند، آن‌ها بخشی از ملت نیستند؛ بلکه افرادی هستند یا ضدانقلاب صریح، یا کسانی که بر اثر جهالت خود و بر اثر لجاجت خود، کار ضدانقلاب را می‌کنند؛ و ربطی به توده مردم ندارند» (بیانات در دیدار فرمانده و کارکنان نیروی هوایی ارتش، ۱۳۸۸/۱۱/۱۹).

#### ۴-۸-۵- از بین رفتن حواشی و باقی ماندن متن قضیه، پس از انتخابات ۸۸

رهبر انقلاب به از بین رفتن حواشی انتخابات ۸۸ و باقی ماندن اصل قضیه که همانا حضور حداکثری مردم در انتخابات است، اشاره کرده‌اند: «متن قضیه این است که در یک انتخابات پرشکوه، تقریباً چهل میلیون نفر از ملت ایران شرکت کرده‌اند. این، متن قضیه است؛ این، حقیقت قضیه است. چهل میلیون، بعد از گذشت سی سال از انقلاب، اعتماد خود را به نظام، امیدواری خود را به آینده با این حضورشان نشان دادند. متن قضیه این است که رئیس‌جمهوری با بیش از بیست و چهار میلیون رأی مردم انتخاب شده است؛ این‌ها متن قضیه است. حواشی، گردوغبارها، پیرایه‌ها، کارها و حرف‌های دشمن شادکن تمام خواهد شد؛ اما این حقیقت می‌ماند، «قَاتِمَا الزَّبَدِ قَيْدَهُبْ حُفَاءً وَ أَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمُكُّهُ فِي الْأَرْضِ» [رعد، ۱۷] (بیانات در دیدار جمعی از مردم در سالروز ولادت حضرت علی (ع)، ۱۳۸۷/۴/۱۵).

#### ۴-۹- حماسه ۹ دی

رهبر معظم انقلاب حماسه ۹ دی را تجلی بصیرت مردم دانسته‌اند و در بیانات مختلف در مورد این حماسه عظیم مردمی سخن گفته‌اند: «یک حرکت عظیم مردمی لازم داشت؛ که این حرکت، حرکت ۹ دی بود؛ آمدند بساط فتنه و فتنه‌گران را در هم پیچیدند. لذا حادثه ۹ دی یک حادثه ماندنی در تاریخ ماست. من آن سال هم گفتم که این حادثه، حادثه کوچکی نیست. این حادثه، شبیه حوادث اول انقلاب است. این حادثه بایستی حفظ شود، بایستی گرامی داشته شود» (بیانات در دیدار اعضای ستاد بزرگداشت ۹ دی، ۱۳۹۰/۹/۲۱). «نهم دی در سرتاسر کشور

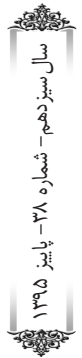
مشت محکمی به دهان فتنه‌گران زد. این کار را خود مردم کردند. این حرکت -همان‌طوری که گویندگان و بزرگان و همه، بارها گفته‌اند- یک حرکت خودجوش بود؛ این خیلی معنا دارد؛ این نشانه این است که این مردم بیدارند، هوشیارند. دشمنان ما باید این پیام را بگیرند. آن کسانی که خیال می‌کنند می‌توانند میان نظام و میان مردم جدایی بیندازند، ببینند و بفهمند که این نظام، نظام خود مردم است، مال مردم است. امتیاز نظام ما به این است که متعلق به مردم است. آن کسانی که با همه وجود، نظام جمهوری اسلامی را و اسلام را و این پرچم برافراشته را در این کشور نگه‌داشته‌اند، در درجه اول خود مردم‌اند؛ دشمنان ما این را بفهمند» (بیانات در دیدار جمعی از مردم استان گیلان، ۱۳۸۹/۱۰/۸). «بعد از اهانتی که در روز عاشورای سال ۸۸ به وسیله یک عده تحریک شده نسبت به امام حسین انجام گرفت، دو روز فاصله نشد که مردم در روز ۹ دی توی خیابان‌ها آمدند و موضع صریح خودشان را علنی ابراز کردند. دست‌های دشمن و تبلیغات دشمن نه فقط نتوانسته مردم را از احساسات دینی عقب بشانند، بلکه روزبه‌روز این احساسات تندتر و این معرفت عمیق‌تر شده است» (بیانات در اجتماع بزرگ مردم قم، ۱۳۸۹/۷/۲۷).

ایشان به نقش پررنگ جوان‌ها در خلق حماسه ۹ دی نیز اشاره کرده‌اند: «نسل سوم انقلاب را نتوانستند از انقلاب روی گردان کنند. نهم دی را همین جوان‌ها، همین نسل سوم انقلاب به راه انداختند؛ آن حادثه عظیم را به وجود آوردند؛ آن سیلی محکم را به صورت کسانی نواختند که سعی‌شان این بود که مسیر حرکت اسلامی را با ایجاد فتنه منحرف بکنند؛ این کار را چه کسی کرد؟ جوان‌ها کردند، نسل سوم انقلاب کردند» (بیانات در دیدار مردم قم، ۱۳۹۳/۱۰/۱۷).

#### ۴-۱۰- مباحث اخلاقی و فتنه

#### ۴-۱۰-۱- فتنه و امتحان الهی

رهبر معظم انقلاب با یادآوری این که انسان تمام طول عمر در معرض امتحان است، می‌فرماید: «در سال گذشته ملت ایران از یک امتحان عبور کرد، از یک فتنه عبور کرد. این معنایش فقط این نیست که حالا همه فهمیدند ملت ایران قوی است؛ بلکه معنای مهم‌تر آن این است که با این حرکت، با این قدرت بر عبور از فتنه و محنت، این ملت یک وضع جدیدی پیدا کرد؛ یک توانایی



تازه‌ای در او به وجود آمد. تمام طول عمر انسان، قدم به قدم امتحان‌هاست» (بیانات در دیدار مردم اصفهان در روز عید قربان، ۱۳۸۹/۸/۲۶)

#### ۴-۱۰-۲- عمل صالح و فتنه

ایشان یکی از مصادیق عمل صالح را حضور مردم در صحنه می‌دانند: «عمل صالح این بود که توی خیابان بیایند، نشان بدهند، بگویند مردم ایران این‌اند. با این حرکت مردم، آن حجم عظیم تبلیغات دشمن که می‌خواست فتنه‌گران را مردم ایران معرفی کند و این جور نشان بدهد که مردم ایران از انقلابشان، از نظامشان برگشته‌اند، به کلی نقش بر آب شد؛ یعنی مردم نشان دادند که این، مردم ایران است» (بیانات در دیدار اعضای ستاد بزرگداشت ۹ دی، ۱۳۹۰/۹/۲۱).

#### ۴-۱۰-۳- ایمان دینی و فتنه

نقش ایمان دینی در جلوگیری از بروز فتنه این‌گونه در بیانات رهبر انقلاب یادآوری شده است: «ایمان دینی، آن معجزه‌گری است که قادر است اولاً همه مردم را بسیج کند و بیاورد، ثانیاً آن‌ها را در صحنه نگه دارد و ثالثاً سختی‌ها را برای آن‌ها هموار و آسان کند؛ هیچ ایمان دیگری این خصوصیت را ندارد. ایمان دینی می‌گوید شما اگر چنانچه فائق شدید و پیش بردید، پیروزید؛ اگر کشته هم شدید، پیروزید؛ اگر زندان هم افتادید، پیروزید؛ چون به وظیفه عمل کردید. وقتی کسی یک چنین اعتقاد و ایمانی داشت، دیگر شکست برایش معنا ندارد؛ لذا وارد میدان می‌شود» (بیانات در دیدار اعضای ستاد بزرگداشت ۹ دی، ۱۳۹۰/۹/۲۱).

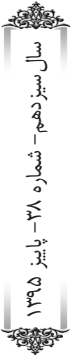
#### ۵- نتیجه‌گیری

فتنه واژه‌ای قرآنی است که مصداق‌های متعددی دارد. قرآن مواردی همچون اموال، اولاد، اختلاف نظر، کفر، شرک و ... را مصادیق فتنه معرفی کرده است.

بر همین اساس مشخص شد که هدف دشمن از ایجاد فتنه، ضلالت و گمراهی مردم است. به وجود آوردن فضای یأس آلود، غفلت، برهم زدن امنیت ملی، امتزاج باطل و حق، تردیدافکنی، شایعه‌افکنی، ایجاد نفاق، ایجاد اختلاف، تبلیغات و استفاده از شبکه‌های اجتماعی از مهم‌ترین راه‌ها و ابزارهای ایجاد فتنه است.

در ایران اسلامی، رهبر معظم انقلاب، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در مواجهه با فتنه‌های گوناگون و با تمسک به قرآن و سیره عملی پیامبر و امامان معصوم (علیهم‌السلام) و با تکیه بر هوش و شجاعت و قاطعیت خویش، به‌خوبی موفق شدند جامعه اسلامی را در برابر آسیب‌ها و خطرات گوناگون حفظ کنند.

امروز تمامیت انقلاب اسلامی در گرو بیداری، بینش، تحلیل صحیح و شناخت دشمنان و شناسایی انحراف‌ها و حرکت‌های فتنه‌زا است. رهبر فرزانه انقلاب، یاد خدا و توجه به ذکر و مناجات الهی، وحدت کلمه، روشنگری، داشتن بصیرت، قانون‌مداری، ایستادگی و مقاومت و حضور آگاهانه مردم در صحنه را از مهم‌ترین روش‌ها و تکالیف مقابله با فتنه معرفی کرده‌اند. ایشان با سخنان ناب و روشنگرانه‌ای که در آن روزهای فتنه ۸۸ و پس‌از آن داشتند، با اشاره به حوادث انتخابات و حضور چشمگیر مردم در انتخابات، مهم‌ترین عامل در شکل‌گیری فتنه را هوی و هوس و پیروی از امیال نفسانی و همچنین سرپیچی از قانون و قانون‌گریزی دانسته‌اند. همچنین به نقش و حضور آگاهانه و با بصیرت و پررنگ مردم در خلق حماسه ۹ دی اشاره کرده‌اند و آن را عامل مهمی برای خنثی شدن فتنه دانسته‌اند.



منابع

- ادیب حاج‌باقری، محسن؛ سرور پرویزی و مهوش صلصالی (۱۳۸۹). روش‌های تحقیق کیفی، تهران: بشری.
- استراوس، انسلم و جولیت کوربین (۱۳۹۰). مبانی پژوهش کیفی فنون و مراحل تولید نظریه زمینه‌ای، ترجمه ابراهیم افشار، تهران: نشر نی.
- بازرگان، عباس (۱۳۸۹). مقدمه‌ای بر روش‌های تحقیق کیفی و آمیخته؛ رویکردهای متداول در علوم رفتاری، تهران: نشر دیدار.
- حسینی سرشت، سیدمحمدصادق (۱۳۸۹). «درآمدی بر شناخت مفاهیم اخلاق سیاسی؛ فتنه در بیان امام علی (ع)». نشریه/اخلاق، صص ۹۳-۱۳۲.
- دشتی، محمد (۱۳۸۰). ترجمه نهج‌البلاغه حضرت امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام. قم: نشر لاهیجی.
- دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) (۱۳۹۴). فتنه [آرشیو موضوعی]. بازیابی شده در ۱۹ خرداد ۱۳۹۴، از: <http://farsi.khamenei.ir>
- دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) (۱۳۹۴). فتنه ۸۸ [آرشیو موضوعی]. بازیابی شده در ۱۹ خرداد ۱۳۹۴، از: <http://farsi.khamenei.ir>
- دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) (۱۳۹۴). فتنه حزب خلق مسلمان [آرشیو موضوعی]. بازیابی شده در ۱۹ خرداد ۱۳۹۴، از: <http://farsi.khamenei.ir>
- دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) (۱۳۹۴). فتنه‌سازی [آرشیو موضوعی]. بازیابی شده در ۱۹ خرداد ۱۳۹۴، از: <http://farsi.khamenei.ir>
- ذوفقاری، شهاب‌الدین و محمدجواد جاوری (۱۳۹۱). «افشای طرح‌های ایجاد فتنه در قرآن کریم»، نشریه کاوشی نو در معارف قرآنی، صص ۲۳-۴۸.
- راغب اصفهانی، حسین بن محمد (۱۴۱۲ ه.ق). المفردات فی غریب القرآن، تحقیق صفوان عدنان داودی، بیروت: دارالعلم.

- السحمرانی، اسعد (۱۳۸۶). «آئین نبوی در ریشه‌کنی فتنه‌ها». نشریه اندیشه تقریب، شماره ۱۱، صص ۳۱-۴۰.
- شادمان فخرآبادی، اعظم (۱۳۹۳). «بررسی ابعاد فتنه و برخورد امام علی (ع) با فتنه‌گران». نشریه بصیرت و تربیت اسلامی، ۲۸(۱۱)، صص ۱۲۵-۱۴۳.
- شاه علی، احمدرضا (۱۳۹۰). «محرک‌های اجتماعی پیشبرد فتنه در جنگ نرم از دیدگاه حضرت علی (ع)». نشریه مطالعات قدرت نرم، صص ۱۹۱-۱۶۳.
- شریفی ریگی، محمد (۱۳۹۳). «فتنه و علل فتنه‌ها». رشد آموزش معارف اسلامی، صص ۵۶-۵۸.
- صالحی، هاشم (۱۳۸۱). رهگشای انسانیت، سخنان گهربار حضرت رسول اکرم (ص). قم: نشر گلستان ادب.
- ضیغمی، رضا؛ معصومه باقری نسامی؛ سیده فاطمه حق دوست اسکویی و منصوره یادآور نیک‌روش (۱۳۸۷). «تحلیل محتوا»، فصلنامه پرستاری ایران، صص ۴۱-۵۲.
- عمید، حسن (۱۳۵۰). فرهنگ فارسی، تهران: امیرکبیر.
- لوینز، آنا و کریستیان سیلور (۱۳۸۹). راهنمای گام‌به‌گام استفاده از نرم‌افزار MAXqda2 در تحقیق کیفی، ترجمه ابوالفضل رضانی، تهران: جامعه‌شناسان.
- محمدی، بیوک (۱۳۸۷). درآمدی بر روش تحقیق کیفی. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- Maykut, P. and R. Morehouse (2005). *Beginning Qualitative Research: A Philosophic and Practical Guide*. London: The Falmer Press.